

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenhatodik évfolyam. X. füzet. Október 1877.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 9. szám, II. em. — A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Tenyésztési kísérletek amerikai famagvakkal.

Lapunk t. olvasói emlékeznek arra, hogy e folyó év tavaszán az Erdészeti-Egyesület részéről több tag kezéhez tenyésztési kísérletre amerikai famagvak adattak, azon kötelezettséggel, hogy azok fejlődéséről ősszel és tavasszal jelentés tétessék.

Ezen jelentések közül kettő, Fekete és Ruttner tagtárs uraktól beérkezvén, az alábbiakban ezeket bocsátjuk nyilvánosságra.

I.

Selmeczbanya, szept. 18.

Tisztelt Egyesület! Alábbiakban van szerencsém jelentésemet megtenni azon amerikai famagvak veteményezésének sikeréről, melyeket a folyó év ápril hónapjának 17-én, 356. sz. a. kelt átirattal nekem megküldeni szives volt.

A magvak 615 méter tengerszin-feletti magasságban trachitból származó, humuszszal kevert és jól megdolgozott, vízszintes és védett fekvésű kerti talajba voltak vetve.

1. *Acer californicum*. Elvetetett $2\frac{1}{2}$ lépésnyi hosszú horonyba 1877. április 23-án midőn a többiek is. Nem kelt belőle semmi, de minthogy hazai juharaink is, kivált régi magból, leginkább egy év múlva csiráznak, még van remény kikeléséhez.

2. *Aesculus californiensis*. A magnak héjából a bél kiaszott lévén, nem vetettük el.

3. *Coffea californica*. Nem csirázott.

4. *Laurus regia americana*, melynek felirata egyébiránt a boritékon az eredeti amerikai megjelölés szerint *California laurent*, nem kelt ki.

5. *Eucalyptus globulus*. 7 lépésnyi horonyba vetetett; június 2-án igen szépen ki volt kelve, két, $1\frac{1}{2}$ cm. széles, szivalaku vállu, tojásdad, kerekhegyű sziklevéllel, melyek épélűek, hátul gyakran lilaszínűek vagy pirosak. Június 9-én közönséges levelei is ki voltak fejlődve, melyek mintegy 2 cm. hosszúak voltak akkor, (később még sokat nőttek), ülők, kerülékesek, épélűek, kékes hamvaszöldek, hátul gyakran piroslók. A szár négy éles éllel bir. Szeptember 18-án a legerőteljesebb növények már 85 cm.-ernyi magasságot értek, és több ággal birtak; a leggyengébbek is 20 cm. magasak. Azonban kitelelésükhöz, mit egyébiránt úgy is tudunk, semmi remény sem lehet, mert a szár teljesen zóleszerű, és földött rügyeket sem képez a fa. Ezen lombfával tehát kísérletet tenni felesleges.

6. *Eucalyptus ruber*, a magot borító papíron volt amerikai eredeti megjelölés szerint „*Eucalyptus gum*“. A 4 lépésnyi horonyban csak egyetlen növény kelt ki, mely szeptember 18-án 3 cm. hosszúak, válban ékalakuak, hegyük kerek, épélűek, gerinczük és szélük, valamint a törzs is piros, de nem kék harmatos, mint a *globulus*. Honalhajtáskái is vannak, de ezek mind aprók, pirosak, s az egész növény sokkal gyengébb növekvésű, mint a *globulus*; de tompa,

négylü törzse jobban meg van fásodva. Mindazonáltal kitelelésére ép oly kevés a remény, mert hogy hideg telet ki nem áll, mutatja az, miszerint fődött rügyeket nem képez.

7. *Macdona sempervirens*. Ugy hiszem ez az, a melynek magja Amerikából hozzánk „California Madrona“ név alatt küldetett. Nem kelt belőle semmi.

8. *California Manzanito*. Nem kelt ki.

9. *Pinus picea grandis*. Junius 2-án volt egyetlen magonc a 3 lépésnyi horonyban, 5—7 mm. széles, 2—2 $\frac{1}{2}$ cm. hosszú sziklevéllal, 1 $\frac{1}{2}$ —2 cm. magas törzsecskével, de később elpusztult.

10. *Pinus picea amabilis*. Junius 16-án volt a 2 lépésnyi horonyban 1 magonc, 9 mintegy 2 cm. hosszú, de még ki nem terült sziklevéllal, hanem később elpusztult.

11. *Pinus sabiniana*. Nem kelt.

12. *Pinus Lambertiana*. 3 lépésnyi horonyban szeptember 18-án csak 2 magonc van, melyek junius 16-án még nem voltak kikelve, 12—13 sziklevele majd 1,5 mm. széles, 3 cm. hosszú, és mint a törzs, hagymázott. Az 5—6 piczi közönséges levél, a csúcsrügy helyén, összeborulva. Az egész növényke alig 2 cm. magas, elnyomorodott kinézésű.

13. *Pinus tuberculata*. Szeptember 18-án van a 4 $\frac{1}{2}$ lépésnyi hosszú horonyban 17 drb. Már junius 2-kán kelt, 5—7 háromélű, áralaku, 2—3 cm. hosszú kékes sziklevéllal. Szeptember 18-án a magoncok 2—6 cm. magasak, 9,75 mm. széles és 25—30 mm. hosszú tülevelekkel.

14. *Pinus insignis*. Már junius 2-án igen szépen kelt 15—25 mm. magas törzszsel és 2—4 cm. hosszú, vonalos, 3 élű, áralakuan helyezett kékes, 6—8 sziklevéllal. Szept. 18-án van a 4 lépésnyi horonyban mintegy 75 magonc, melyek 2—15, átlag 10 cm. magasak, egyenkint álló tüi szürkészöldek, 16—30 mm. hosszúak, 0,5—1 mm. szélesek,

félhengeresek; néhánynak honaljában 1—2 cm. hosszú 3 tűstünyalábok. Ez tehát eddig még jól viseli magát, de gyöngédebb, mint az erdei fenyő magoncok ezen évszakban.

15. *Pinus Jeffregii*. Junius 16-án volt az 5 lépésnyi horonyban 1 magonc, — cm. hosszú törzsecskével és 9 sziklevéllel, melyeket valamely rovar többé-kevésbé lerágott. Azután még kelt egypár. Szept. 18-án van 2 drb ép, 2—4 cm. magas, 9—11 sziklevéllel, melyek 4 cm. hosszúak, bővel 1 mm. szélesek, 3 élük; közönséges levelei 10—30 mm. hosszúak, hagymazöldek.

16. *Libocedrus decurrens*. Junius 16-án jelent meg az első magonc. Ma, szept. 18-án, van a 4 lépésnyi horonyban 3 drb 2 cm. magas, 2 sziklevéllel, melyek 1,5—2 cm. hosszúak, laposak, 2,5 mm. szélesek; ezenkívül van néhány 7—8 mm. hosszú, 1 mm. széles, lapos, gyenge közönséges tülevele. Nem lehet remélni, hogy a telet kiállja.

17. *Sequoia gygantea*. Junius 16-án volt a 9 lépésnyi horonyban 4 magonc, 1,5 cm. magas törzszsel és két, lapos 1—1,5 cm. hosszú, vonalos, végén kerek sziklevéllel, mostanáig megmaradt 2 drb 1,5—5 cm. magas, a nagyobbik néhány oldalhajtással. A közönséges tűk 8—12 mm. hosszúak, 1 mm. szélesek.

18. *Sequoia sempervirens*. Az első magoncot junius 2-án vettem észre; junius 16-án volt a 11 lépésnyi hosszú horonyban 6 drb 1 cm. hosszú törzsecskével és 2 lapos vonalas, 1,5 cm. hosszú és 1,5 mm. széles sziklevéllel. Ma szeptember 18-án van 3 drb 3—4 cm. magas törzszsel, 1,5 cm. hosszú, lapos, hátul fehéres, zöld tülevéllel.

A magoncok itten lehető jó ápolásban részesültek, száraz időben nem hiányzott az öntözés, júliusban és augusztus első felében sűrűn, a hornyok közé dugdosott zöld ágakkal voltak a nap heve ellen védve.

Fekete.

II.

Ungvár, augusztus 7.

A folyó évi ápril-hó 23-án megérkezett magvak, a legtüzesebb adatok nyerése czéljából számszerint megállapittatván, kitünt, hogy a *pynus sabineaból* 11 szem, *tuberculatából* 218 szem, *Lambertianából* 9 szem, *insignisből* 91 szem, *grandisból* 60 szem, *sequoia sempervirensből* 961 szem, *coffea californicából* 46 szem és *acer californicumból* végre 45 szem küldetett.

Ezen magvak bővebb tájékozó adatok nyerése végett felezve, két — talaj és fekvésre nézve különböző — helyen lettek elvetve. Az egyik fele ugyanis az Ung völgyében levő, s kerekszámban 150 m. tengerszin feletti magasban d. k. fekvéssel bíró ókemenczei csemetekertben, a másik fele ellenben a nagy magyar alföld végpontján a Beszkid hegláncz végső nyulványai lábánál 120 m. t. feletti magasban fekvő radváczi erdészeti kertben vettetett el.

Az ókemenczei csemetekert talaja kavicssal vegyült, kötött, nedves siker agyagtalajt képezvén, 30—35 cm. bukrajtattott (rigolirt), és aztán erdei föld, némi állati trágya és a helyszinén található jobb minőségű agyaggal felelegyittetett, és az ekként előkészített talajba vettetett el f. évi ápril-hó 30-án a küldött amerikai mag. A beállott száraz időjárás tartama alatt a mutatkozó szükséglet szerint a csemetekert reggelenként meg lett öntözve, és a kelvény később egy m. magasságban gyenge lombtakaróval láttatott el.

A radváczi kert iszaptalaj felett dús erőteljes televényből állván, itt a vetemény egészen kertészetiileg kezeltetett.

Az előadott módon gondozott vetemények július-hó elején tüzetes szemle alá vétetvén, konstatáltatott, hogy a *pinus tuberculatából* kikelt 57, a *pinus insignisből* kikelt 37 és a *coffea californicából* kikelt 5 szem. A kelvénynek ezen kedvezőtlenlége folytán heható vizsgálat ejtetvén meg, ebből kitünt,

hogy a pinus Lambertiana és Sabiniana magvai csirképességüket megtartották, a többiek ellenben teljesen megsemmisültek. Ezen észlelet azon feltevésre jogosít, hogy 1. a ki nem kelt magvak nem voltak csiraképesek, s illetőleg jók; 2. hogy a kemény burokkal bíró magvak őszszel vetendők, mert a késői kelvényt az őszi derek a leggondosabb kezelés mellett is megviselhetik, és végre 3) hogy ezen amerikai magvak a hosszú ut alatt igen sokat szenvedhettek, vagy talán gyakori jelenség náluk a meddőség, mint ez nálunk a szilnemeknél fordul elő.

A kikelt csemeték vidor növekvésnek indulva, július 10-ike körül már 5—8 cm. magasságot értek el, később azonban közülök több elveszett!

A kelésre nézve meg kell jegyeznem még, miszerint az az ókemenczei csemete kertben tetemesen kedvezőbb ez mint a radváczipiban, mert míg amott a kelvény az elvetett magnak 35, 59 és 19⁰/₀-at, addig emitt annak csak 11, 15 és 0⁰/₀-át teszi ki, míg ellenben a fejlődés a radváczi kertben tapasztaltatott kedvezőbbnek.

Ekként nyári jelentésemnek végére jutottam volna ugyan, miután azonban amerikai fenyőnemek tenyésztésével az ungvári kincstári uradalomban szintén foglalkozunk, nem találom érdektelennek azon két amerikai fenyőfajról megemlékezni, a melyeket e vidéken meghonosítani óhajtunk.

Ezek egyike a Pinus Lambertiana (Riesen kiefer), magyarul a német elnevezet szerint óriás fenyő-nek keresztelhetjük. Ezen fenyőnem Amerika nyugoti oldalán, a csendes tenger és a tengeri havasok között más fenyőkkel elegyülten megmérhetlen erdőket képez és legnagyobb tökélyt a televényes homoktalajban ér el. Ezen fanem nemcsak fája, de élvezhető mandula-izü gyümölcsé végett is nevezetes, miért is meghonosítása kívánatos lenne.

Az óriás fenyő törzse 70 m. magasságra is felnyulik, és

a 6 m. vastag átmérő a ritkaságok közé épen nem tartozik. A kiváló egyenességgel dicsekedő törzs, szabályos gula alaku növéssel bírván, ágakat magasságának második harmada fölött hajt; 9—10 cm. hosszúságu tűi ötösével vannak egy-egy tokban, hengeralaku tobozai pedig 45 cm. hosszúság, 10 cm. vastagság mellett számas 1·5 cm. hosszú és 1 cm. vastag kemény burokkal bíró, nehezen csirázó makkot rejtenek pikelyeik alá, a melyek fontossága egész teljességében különösen akkor domborodik ki, ha tudjuk azt, miszerint 54⁰/₀ tápolajt tartalmaz. Az Amerikában élő indián törzsek ezen makkot pergelve, sőt kenyérnek feldolgozva, rendes étkül használják.

Növekvési viszonyait illetőleg, elég legyen annyit megjegyezni, hogy a méter hosszú hajtások a ritkaságok közé épen nem tartoznak. Végül megemlítendő, hogy fája szelvényárúkerítésére kitűnően alkalmas mérsékelt tömörsége és szép fehér színénél fogva.

A másik fenyőnem az *Abies Douglasii*, magyarul nevezhetjük Douglasz fenyőnek.

A Douglasz fenyő, Douglasz botanikus által Amerikából az 1826. évben hozatván kontinensünkre, Angolhonban azon időben ertés alá vétetett. Ezen ertvények egyedei az 1875. évben már 28—30 cm magasak és 75 cm. vastagok voltak, különben eredeti hazájukban 60—65 m. magasságot és 4 m. vastagságot is elérnek. Ezen fenyőnem a hideget jól kiállja, úgy hogy a mult télen a 21⁰ R. hideg bennök mi kárt sem tett; nagyobb előnyük különben az, hogy a késői fagyokat legkevésbé sem sinlik meg, és pedig azon okból, mert a síkon május, a magaslatokon ellenben junius végén indítják meg hajtásukat. Az üde, porhanyós és mély rétegű agyagtalajt leginkább kedvelik, e mellett a mérsékelt beárnyalást is eltűrik. Legvidorabban a hegyek éjszaki és éjszaknyugati lejtőin tenyésznek oly üde agyagtalajban, a melyben a homok képezi a

főalkatrészt, bár a meszes és a bazalt talajban is megél, ha a kellő üdeség meg van. Igen vizenyős talajon a zsombültetvényezés legsikeresebbnek bizonyult.

Mindezen két fenyőnemnek csemetéi Geyer Károly kir. főerdésznél kaphatók a Weser melletti Carlshafenben, *) a kinek közleményeiből vettük nagyobbára a felsorolt adatokat.

Ezen fenyőcsemeték száza nevezett főerdésznél 25 márkáért kapható, ez idén azonban már alig lesznek beszerezhetőek, mert mint tudósított, csemetekertjét gonosz kezek megsemmisítették; egyébként a megrendeléseket előjegyezni, és pedig évenként első szeptemberig, és a csemetétet a megrendelés sorrendje szerint szokta kiszolgáltatni.

Az ungvári uradalomban eddig 200 drb lett kiültetve, a melyekből 66⁰/₀ megfogamzván, a vezérhajtáson, helyesebben a csúcsrügyn több 3—5 cm. hosszú tűk jelentkeztek, a megfogamzásnak más jelei eddig nem voltak észlelhetők.

Egyébként a szükséges tájékozó adatokat erre nézve is, időről-időre nem mulasztandjuk el a t. szakközönség tudomására juttatni.

Ruttner Antal.

A magyarhoni épületfák ruganyossága- és szilárdságának kipuhatólása.

Irta : N i k e l Zsigmond, erdőakadémiai tanár.

(Folyt. és vége.)

Ez erdőövek megállapítása következőképen történnék :

A tenyészlet alsó és felső határa a lúcz- és jegenyefenyőre nézve különböző vidékeken a következő (H. III. k. 621. és 622. oldal):

*) A levelek ekként czimezendők : An Herrn Carl Geyer, kön. Oberförster, Carlshafen a. d. Weser.

Az alsó.

A felső.

Lúczfenyő, Felső-Magyarorsz. v. a magas Tátrán:	388 ^m (1227');	1519 ^m (4806');
lúczfenyő Máramarosban		1327 ^m (4200');
„ Biharban	1454 ^m —1643 ^m	(4600—5200');
„ az erdélyi déli határ- lánczolatnál	1580 ^m —1878 ^m	(5000'—5943');
Jegenyefenyő, felső Magyarorsz. v. a Magas Tátrán	322 ^m (1020')	1088 ^m (3441');
Jegenyefenyő Bihar hegységben	1006 ^m (3182');	1328 ^m (4201');

Egy azon vidéken és talajon a különböző világtájhoz képest a fatenyészet felső határa vagy száz méterrel változik.

Ha most az egyes vidékeken észlelt tenyészhatárok magassági különbségét a két fanemre nézve külön-külön megállapítjuk, s ezt három egyenlő részre osztjuk, megkapjuk e hányadosban az övek magassági különbözetét, melynek segítségével az egyes övek határai megállapíthatók.

Az északnyugati Kárpátokban terjeszkednék e szerint:

A lúczfenyő I-ső öve	388 ^m -tól	765 ^m -ig	} az övek magassági különbözeté
„ „ II-ik „	765	1142	
„ „ III-ik „	1142	1519	
a jegenyefenyő I-ső	322	577	} $\Delta = 377^m$;
„ „ II-ik „	577	832	
„ „ III-ik „	832	1088	

vagyis az övek határait 25 méternyi magasság-különbségre (közel 80') kikerekítve az egyes övek a gyakorlat igényeinek megfelelőbben következőleg megállapíthatók:

Lúczfenyő I-ső öve	— egész	750 ^m -ig;
„ II-ik „	750 ^m -tól „	1150 „
„ III-ik „	1150 „	feljebb.
Jegenyef. I-ső öve	— egész	575 ^m -ig;
„ II-ik „	575 „ „	825 „
„ III-ik „	825 „	feljebb.

Hasonló módon volnának megállapítandók az erdőövek az ország többi részére is. Az itt-ott hiányzó alsó vagy felső tenyészhatárokat könnyen lehet néhány közvetlen magassági mérés által kiegészíteni.

Hogy azonban miért nem választottam az egyes övek számára állandó, az ország minden részére érvényes határokat, azt azzal vélem indokolhatni, hogy különböző viszonyok közt lévő hegyek magassági befolyását könnyebben lehet úgy megállapítani, és a netalán később az adatok összehasonlításánál szükséges visszavezetések úgy is egyszerűen számítás útján eszközölhetők.

Az egyes erdőöveknek a természetben való megállapítása nemcsak lehetséges, hanem valami különös nehézséggel sem jár. Hunfalvy János idézett munkájában találunk számos magassági adatot feljegyezve, és pedig a hegycsoportok szerint elkülönítve, mely magassági mérések egyrészt a helységekben és völgyekben, különösen a hegység szélein, másrészt pedig a hegység belsejében eszközöltettek, és a helyi viszonyokat, nevezetesen a hegyek neveit ismerőnek kitűnő eszközt szolgáltatnak az egyes pontok magasságának megközelítő meghatározására.

Minthogy pedig a nevezett kissé költséges mű nincsen mindenkinek birtokában, hajlandó vagyok mind azoknak, kik a vizsgálatokhoz szükséges anyagot fogják beszolgáltatni, az illető vidékre vonatkozó adatokat idejekorán átküldeni.

Igy pl. találjuk ott a magas Tátrára nézve 90 az erdő szélein, és 180 a hegységben fekvő pont tengerföldről magasságát feljegyezve. Mind ezek közül itt csak példaképpen néhányat felsorolok, miután a helyi viszonyokat, nevezetesen a hegyek elnevezéseit részletesen nem ismervén, az ismert adatokról más ismeretlenekre következtetni nem tudok.

Tengerfölötti magasság, a hegyek szélein.

Liptó-Ujvár, a Vág szintje	600,4 ^m = 1900'	Kreil.
„ „ „ „	610,8 ^m = 1933'	„
Vichodna a postaháznál	740 ^m = 2342'	Kornh.
Vázsur	811,5 ^m = 2570'	S.
Magas erdő (Hochwald) △	913,8 ^m = 2892'	„
stb. stb.	stb.	

A hegységben:

A fenyő felső határa a Biela völgyében	1532,9 ^m = 4851'	
Szmrecsini tó, a koprovai	1629,6 ^m = 5157'	W.
Szmrecsini tó, a koszczejeliskói	1220,4 ^m = 3862'	Fuchs.
Szmrecsini hegy a „	2197,4 ^m = 6954'	„
A törpefenyő alsó határa a tichai völgyben a Tamanova tövén	1146,1 ^m = 3627'	St.
A Ticha és Koprova egyesülése	997,0 ^m = 3155'	„
stb. stb.	stb.	

A heglánczolatot környező liptói és szepesi lapály t. f. magassága egyremásra 570^m—630^m (1800'—2000'). E lapályok fölé a magas Tátra középső tagjai 1260^m—1900^m-re (4—6000') emelkednek.

Az alsó környék, mely a lapályokat, helységeket, kaszálókat, szántóföldeket, sőt gyümölcsösöket tartalmazza, terjed H. nyomán 950^m-ig (3000'). A második és tulajdonképeni erdős öv innét kezdve 1330^m-ig (4200'), illetőleg 1520^m-ig (4800').

Mind ebből, mind a részletes magassági adatok alkalmazásából kitűnik, hogy a magas Tátrán, Liptó-Ujvár és Vichodna környékén a lúczfenyőnek csak a II-ik és III-ik, a jegenyefenyőnek pedig csak a III-ik öve van képviselve.

Hasonló eljárás által lehet kipuhatolni, hogy az alacsony Tátra hegységben a lúczfenyő I-ső és III-ik öve aránylag ke-

veset és leginkább a II-ik öve van képviselve, és pedig mind a liptói, mind a zólyomi oldalon is.

A jegenyefenyő I-ső öve Liptóban általában nem fordul elő; Zólyommegyében is csak igen kevés ponton. A II-ik és III-ik övből van Zólyommegyében elég. Liptóban tudtom szerint általában igen kevés jegenyefenyő van.

Az így megállapított erdőövek mindegyikében volna továbbá a tenyészés egyéb tényezőinek, nevezetesen a kőzetnek, a termőhely mélységének, minőségének és üdeségének stb. számbavétele végett még 3 termőhely megkülönböztetendő, ugyanis a legjobb, közepszerű és a legroszabb, t. i. a tömegnövekvés szempontjából; a legroszabb termőhelyet azonban mégis ekként értelmezvén, hogy az is még épületfát szolgáltat.

A termőhely szorosabb értelemben véve is (mert itt már az állabok szélességi fokától és magassági fekvésektől eltekintetünk) jelentékeny befolyással van a fák magasságára és szilárdságára, minthogy általában az igen buján felnőtt taplós fa kevésbé rugékonynak s szilárdnak tartatik, mint a lassúbb növésű s keskenyebb évgyűrűjű.

Az eddigi kísérletekre nézve a m. kir. pénzügyministerium részéről az illető igazgatóságokhoz kiadott utasításban a termőhely tekintetbe vétele igen világosan el van rendelve, mert a vizsgálatok eredményeit tartalmazó művecskének 16-dik oldalán pl. a lúczfenyőre nézve olvasható: „Mindegyik minta 6 darabjából 2—2 darab oly törzsekből veendő, melyek az előforduló főtermőhelyi különbségeknek megfelelőleg legnagyobb, közép és legkisebb átlagos évgyűrűszélességgel bírnak.“

A kimutatásban azonban gyakran egy és ugyanazon törzsnél van az évgyűrűk mind a három osztálya elősorolva, mi a czélnek semmiképen sem felel meg, mert ez csak azt jelenti, hogy a keresztmetszeten különböző évgyűrűszélesség találta-

tott; de miután ezen pászták szélessége, vagy azok egymáshoz való viszonya nincs adva, belőle az átlagosan eredményező évgyűrűszélességet sem számíthatjuk ki.

A helyes és jövőben követendő eljárás az volna, a termőhelyeket, tekintet nélkül az évgyűrűszélességre, először megválasztani, a ledöntött törzs azon rönkjének sugarát megmérni, melyből a darabok fognak készíttetni, az évgyűrűket megszámlálni, és az 1 cm-re átlagosan eső évgyűrűk számát egyszerűen a kimutatásba, illetőleg az illető darabra feljegyezni.

Általában a termőhelyre és nem az évgyűrűk szélességére kell a törzsek megválasztásánál tekintettel lenni, mert ez utóbbi az elsőből önkényt következik, és csak a termőhely, valamint a fajsúly közlebbi jellemzésére szolgál.

A fennebb érintett utasításban továbbá bennfoglaltatik, hogy valamennyi mintalécz oly fákából veendő, melyek mésztalajon nőttek.

Ezen kívánságtól nézetem szerint egészen eltekinteni kellene, a mint ez tényleg történt is. Vannak ugyanis igen terjedelmes hegységek, a hol mészkő nagyobb mennyiségben elő sem fordul, és mégis gyönyörű fenyvesekkel diszlenek. A kőzet befolyásának megállapítására sőt még üdvös is, ha különböző kőzeteken felnőtt fák kérdéses viszonyait ismerjük, mert így, ha kőzet és talaj lőn feljegyezve, ezek szerint is csoportosíthatjuk az eredményeket és vonhatunk belőlök talán némi következtetéseket.

A kőzet és talaj vételessék tehát csak úgy, a mint épen előfordul és csak pontosan jegyeztessék fel.

Minthogy annyi tényező, mint a mennyi a fák tenyésztésére és annak ettől függő műszaki minőségére befoly, részletes hatásának mérvét egy vizsgálat által nem lehet kipuhatolni; minthogy továbbá a meghatározatlanul maradó főbb tényezők-

nek még sem szabad a megejtendő vizsgálatra zavarólag hatniok: nem marad egyéb hátra, mint ezen utóbbi tényezőket egyelőre lehetőleg egyensúlyozni, s hatásuk kimutatását később megejthető részletes, de korlátozottabb terjedelmű vizsgálatok számára fentartani.

A megvizsgálásra ajánlott két fanem műszaki minőségére befolyó tényezők közül bevonatnának a tervezett mód szerint a vizsgálat keretébe, és megállapíthatók volnának a következők:

1. az állabok földirati fekvése, minthogy a magyar birodalom túlevelű erdei a hegycsoportok szerint volnának képviselve;

2. az állabok magassági fekvése az erdőövek képzése folytán;

3. a közet és talaj együttes befolyása a három termőhelyi osztály felállítására által.

Egyensúlyozandók volnának pedig nevezetesen:

a) az állabok irányzata a különböző világtájhoz képest;

b) a fák döntésének ideje, és

c) a törzs különböző részeiben mutatkozó eltérések a kérdéses irányban.

ad a) Minthogy a meleg és a világosság élvezetének foka igen jelentékeny szerepet játszik a fák belső minősége tekintetében, kell, hogy a déli és éjszaki irányzat mutassa a legnagyobb eltéréseket ez irányban. Miután pedig a szükséges párvonalozás folytán csak egy és ugyanazon irányzatu állabokból vehetjük a vizsgafákat, a kettő közül kell egyet választanunk.

A déli irányzat hat kedvezően a fajsúlyra, az éjszaki, éjszakeleti és éjszaknyugati ismét Nördlinger szerint a rostok egyenességére s ez által némikép a ruganyosságra.

Részemről az éjszaki fekvést ajánlanám, és pedig azért, mert sok helyen a tűlevelű erdők csak ez oldalon találhatók; valamint ez által kikerülnők azon vádat is, mintha a fákat a legkedvezőbb fekvésből választottuk volna.

A hol a fák különös méltánylandó okoknál fogva más fekvésből vétetnének, ott ezen körülmény, t. i. a szabálytól eltérő irányzat a feljegyzésben külön kiemelendő volna.

ad b) Befoly-e a fák döntésének ideje a rugékonyságra, az még eddig megvizsgálva nincsen. Szilárdság tekintetében az alkalmazók rendesen nem tesznek különbséget a nyári és téli fa közt. Az irodalomban találkozunk ugyan elvétve állításokkal, melyek a nyári fának kisebb szilárdságot tulajdonítanak, de Duhamel kísérletei nem látszanak ezt bizonyítani.

Ezen tényező megállapítása volna szintén a fővizsgálat végére elhalasztandó, minthogy az ennek kiegészítő részét képezi.

Minthogy pedig a legtöbb tűlevelű erdőben, részint a magas hó miatt, részint a nyáron könnyebben eszközölhető lekergezés végett, valamint az alkalmazandó szállítási mód tekintetéből a nyári döntés van behozva: a vizsgálatra szánt fák is ez időben döntendők.

ad c) Nem közömbös dolog az, a vizsgálatra szánt darabok a törzs mely részéből vétetnek.

A fa műszaki tulajdonságai változnak nemcsak a szerint, vajjon az szijács, érett fa vagy geszt-e, de a szerint is, vajjon az a törzs alsó, középső vagy felső részéből vétetett-e?

Ha ez idő szerint nem is bírjuk ilyen általános és egységes vizsgálat eredményeit, mint a milyen itt tervezetik, de bírunk azért számos, egyes fákon és azok egyes részein keresztül vitt vizsgálatokból eredő adatokat némely fontos tulajdonságra, s így egyebek között a fajsúly-, a ruganyosság- és a szilárdságra nézve is.

Egy és ugyanazon fanemnél a ruganyosság rendszeren a száraz fajsúlylyal egyenlő lépést tart. Így látjuk tehát a vágható koru lúcz- és jegenyefenyőnél a fajsúlyt a bétől a kéreg felé és a törzs alsó részétől a korona felé növekedni, és egyértelműleg emelkedik a ruganyosság is. A mint továbbá a törzs töve a fajsúly tekintetében ellentétben áll a törzs többi magasságaival: ugy áll az a ruganyosság tekintetében is.

A szilárdság is nagyrészt a fajsúlylyal növekedik, de korántsem egyenlő arányban, mert itt nem dönt egyedül a rostok tömege, hanem azok erősebb vagy gyengébb összekötetése, rövidebb vagy nagyobb hossza, kora és egészsége. Mindazonáltal a túlevelüeknél a szilárdságra nézve is az áll, a mi a rugalmasságnál mondatott, hogy t. i. a szilárdság is a bétől a kéreg felé, és a törzs aljától a sudara felé növekedik, és pedig az e részekben keskenyülő évgyűrük folytán.

Hogy tehát itt is középviszonyokat teremtsünk és a szabálytalanságokat lehetőleg kerüljük, a mintaléczek előállítására szolgálandó tönk a törzs közepéről volna kifűrészelendő, s a mintadarabok a szijács és a bélfa eltávolítása után a felmaradó közbelső részből volnának kihasítandók.

Minthogy továbbá minden szilárdságnem számára két-két darab szánandó, a négy megvizsgálandó szilárdság (t. i. a hajlítási is) e szerint törzsenként 8 drbot igényelne. Ha ezen 8 drbot nem lehetne bármi oknál fogva egy tönkből kiállítani, a törzs legközelebbi alsó része a hiányzók elkészítésére fordítandó.

Magától értetik, hogy ha nemcsak a hossz-, de a merőleges szilárdságok is megvizsgálandók volnának, a mintadarabok száma ez által még tovább növekednék.

A mennyiben azt a többi viszonyok megengedik, a választott törzs képviselje meglehetősen az illető állab mintatörzsét, melynek közelebbi jellemzése céljából még alsó átmérője és hossza is a jegyzetbe felveendő.

Igen nagy hiánynak nevezendő továbbá a magyarhoni fák szilárdságának megvizsgálása körül azon körülmény, hogy a megvizsgált fák száraz fajsúlya nem határozott meg. Ez ugyan a Wessely és Jenny által kidolgozott utasításban fel van véve, de a kormányéből elmaradt.

A fák fajsúlya oly fontos tényezője nemcsak a kérdéses, de még más fontos tulajdonságoknak, mint pl. a fák tartósságának, összeaszásának, tüzerejének stb., hogy azt ilyen összehasonlító vizsgálatnál nem lehet mellőzni; azonkívül megállapítása aránylag csekély fáradsággal jár.

Az 1 cm-re menő évgűrök száma még nem ad minden körülmény között biztos mérvet a fa minőségének megítélésére; mert ha a túlevelüeknél a keskeny évgűrület rendszeren nagy szilárdságra, keménységre és általában nagy súlyra mutat is, azért mégis csalódhatunk, mert az mindennek daczára ellenkező minőségű is lehet, és pedig akkor, ha igen magas és e mellett nedves fekvésből való.

Ha tehát nem akarunk csalódni, ismernünk kell a fának száraz fajsúlyát is!

Különben a Wessely és Jenny által ajánlott alak t. i. a koczka nem czélszerű, mert ezt a megkívántató pontossággal alig lehet elkészíteni s a később beálló összeaszásnál alakját egészen eltorzítván, újból nagy fáradsággal volna előállítandó. Ezen célra mindig a hengeralak választatik, melyet könnyebben lehet előállítani, utánjavítani és melynél az elkerülhetlen hibákat is könnyebben lehet a köbözésnél számba venni.

Különben elégséges, ha a gondnokságoknál a mintaléczekekről 2 deciméter hosszú és 8—10 centiméter vastag darabok lefürészeltetvén, csak megközelítőleg hengeralakra kidolgoztatnak; a pontos idomítás csak a légszáraz állapot elérése után, közvetlen a fajsúly meghatározása előtt, és pedig a központban veendő elő.

A nedvesség csökkenti mind a rugékonyságot, mind a szilárdságot is, a mint ez Duhamel valamint Chevandier és Wertheim vizsgálataiból világosan kitűnik, habár másrészt ismét túlságos szárazság (10⁰/₀-nyi) a fát minden ilyen kísérletre alkalmatlanná teszi. Ez okból, valamint az egyenlő kiindulási pont elérése céljából mindig szokás a fákat légszáraz állapotban vizsgálni, a mi a gyakorlat igényeinek is leginkább megfelel.

Hogy azonban a Jenny tanár által megvizsgált fák ilyen állapotban lettek volna, azt erősen kétségbe vonom?

Az utasítás a mintaléczek készítése tárgyában, mely Jenny tanár és Wessely uradalmi vezérfelügyelő által kidolgoztatott, 1872. év szeptember havában készült. Ennek alapján, tehát később, kiadott a m. kir. pénzügyministerium egy második utasítást az egyes igazgatóságoknak, és már 1873. év márczius havában tesz Jenny tanár jelentést a m. kir. pénzügyministeriumnak a vizsgálatok első sorozatának eredményeiről!

Mind a két adat a szilárdságokat tárgyazó művecskéből kiolvasható.

Az elrendelés és elkészülés közt tehát alig mult el egy félév, a mi a döntött nyers fákból előállított mintaléczeknél a légszáraz állapot elérésére absolute kevés, mert az legalább is 2 évet igényel.

Hogy pedig a szükséges szárazsági fok mesterséges uton eléretett volna, erről nem történik sehol említés.

Vagy pedig talán a mintaléczekhez szükséges fák a rakhelyekről vétettek?

De ekkor -a kimutatásba felvett termőhely leírása csupa fictió!

Legvalószínűbb az, hogy a mintaléczek megvizsgáltatásuk idejében nem voltak légszáradtak.

Ezen állításomat még azzal is indokolhatom, hogy a megvizsgált mintaléczek, melyek a bécsi közkiállításon szerepeltek

és jelenleg a selmeczi erdőakademia birtokában vannak, azóta jelentékenyen összeasztak, el annyira, hogy pl. a henger alakú pálczák alapja, mely eredetileg pontos körlap volt, jelenleg és pedig már az első pillanatban könnyen észrevehető tojásdad alakba ment által.

Igaz ugyan, hogy a légszáraz fák is folytatják száradásukat, ha fűtött helyiségekbe kerülnek, és ennek folytán ismét erősebben is asznak össze, de ez oly nagy mérvben alig történhetik, különösen ott nem, a hol a helyiség csak ritkán és gyengén fűtetik!

Hogy e tekintetben is az igényeknek megfeleljünk s e mellett a méltánylandó viszonyokat se hagyjuk tekinteten kívül, szükséges még egy-két körülményre figyelmünket fordítani, minek megtörténte után következhetik a kivitelre vonatkozó indítványom.

A nyersfából a pontosnál valamivel nagyobb méretekben készített mintaléczeket nem lehet az előállítóknál oly sokáig hagyni, míg légszárazakká lesznek, mert ezek egyéb teendőkkel lévén elfoglalva, nem fordíthatnának elég gondot azok megfelelő gyors kiszáritására s mindennemű bajok ellen való megóvására. A küldemények továbbá ilyképen csak egyenként és különböző időkben érkeznének a vizsgálat helyére és sok gondot okoznának a szilárdságvizsgálónak.

Általában nem is lehet várni, hogy a budapesti szilárdsági gép (ez van t. i. kilátásba véve a szilárdsági vizsgálatok folytatására) kezelője, ki mint műegyetemi tanár saját teendőin kívül még egyéb szilárdsági vizsgálatokkal van elfoglalva, e tárgy körüli összes teendőket elvégezhetné. De nem is szükséges; nekünk csak a gépeken közvetlenül történő vizsgálatoknál van szükségünk idegen segílyre, a többit saját körünkben megtehetjük.

Indítványom ennél fogva az volna, hogy a valamivel nagyobb méretekben kiállított mintaléczek a reájok irt jegyzetekkel ellátva, valamint a fajsúly meghatározására szolgáló fadarabok, a selmeczi m. k. bányászati és erdészeti akadémia erdőhasználati tanszékéhez küldessenek be. Itt elláttatnának folyó számokkal; bevezettetnének külön e célra szerkesztett jegyzőkönyvekbe minden arra vonatkozó adattal. Ezután következnek a szárítás és pedig kezdetben, míg a párolgás erősebb, a repedezés meggátlására természetes, később a száradás gyorsítására mesterséges uton.

A légszáraz állapot elérése után következnek a mintaléczek, valamint a fajsúly meghatározására szánt hengerek pontos kiidomítása, s ez utóbbiak fajsúlyának meghatározása.

Midőn már megfelelő léczmennyiség ilyképen előkészítve volna, elküldetnék Budapestre a megvizsgálásra, mely az erdőhasználat tanárának vagy segédjének jelenlétében történnék.

A megfigyelt adatokból kiszámíttatnának ugyanaz által a kimutatásba jövő adatok, rendeztetnék és szaporíttatnék a nyers anyag és megtétetnének a szükséges egybevetések.

Minden főhegycsoport, pl. az észak-nyugoti Kárpátok vizsgálatainak befejezése után kiadatnék egy a rugékonyság és szilárdság, valamint a fajsúly viszonyait a hozzákapcsolt egybevetésekkel együtt tárgyazó füzet; egészben véve a fennebbi beosztás folytán négy. Végül az összes vizsgálatok befejezése után egy ötödik, mely a magyar birodalom megvizsgált fáinak átlagos, illetőleg végeredményeit tartalmazná.

Ez uton vélném a főterhet az erdészeti szaktól távolabb álló és így kevésbé érdekelt személyektől elvonni, s ez által a sikert lehetőleg biztosítani.

A közvetlen kivitelre nézve volna ezek után még csak kevés megjegyezni valóm; így pl. a magyarhoni fák már történt megvizsgáltatásáról még csak annyit, hogy a Jenny tanár

ur által véghezvitt munka kitünőségét egy perczig sem vontam kétségbe és ha ellenében még a hajlitási szilárdság megvizsgálását is indítványozom, azon szempontból indulok ki, hogy ez a kiszámítottak ellenőrzésére szolgáljon.

Általában az e tárgy körül mutatkozó hiányok nem vonatkoznak a belső, mint inkább a külső kivitelre és a körülmények által, melyek között e munka létrejött, nevezetesen a szükséges sietettség által elegendően indokolvák.

Hogy ezentul a vizsgálatok színhelyét Bécsből Budapestre kívánám áttétni, egyszerűen azért történik, mert az ország rendelkezik ez idő szerint a fák szilárdságainak megvizsgálásához szükséges és a bécsieknél még talán nagyobb-szerűbb készülékekkel, miért ne legyen tehát ezen országos vállalat egyszersmind tisztán hazai is?

A mintadarabok készítése tárgyában a kezelő hivataloknak kiadandó utasítás, valamint egyéb részlet a vizsgálatok vezetője és a gép főnöke által közösen volna megállapítandó, mihelyest a vizsgálatok keresztülvitele elhatároztatik.

A kísérlet pénzügyi részét illetőleg azon nézetben vagyok, hogy nem volna méltányos minden terhet csak az államra róni, mint ezt többnyire tesszük, hanem a kísérletből eredő költségeket arányosan vélném felosztandóknak a résztvevő erdőbirtokosok között, mi által természetesen az állam, de nem mint olyan, hanem mint a legjelentékenyebb erdőbirtokos, a költségek viseléséhez szintén jelentékenyen hozzájárulna.

A mintadarabok első előállítására és beküldésére ugyanis azonnal a beküldő által fedeztetnék, úgy hogy a küldemények bérmentve érkeznének a gyűjtő és rendező állomásra. A házhoz szállítási vagy kézbesítési díj, a fák később bekövetkező finomabb kiidomítása, Budapestre eszközölt áttétele és a netaláni vizsgálati díjak csak későbbben vagy utólagosan lévőnek kipuhatolhatók, egyelőre és ideiglenesen az állami pénztárból

fedeztetnének, de később a résztvevők által megtérítendőek volnának.

Hogy más helyeken és nálunk is a többi épület- és szerkesztési anyagra nézve milyen a szokás e tekintetben, nem tudom. A berlini iparadémián a nevezett anyagok vizsgálására felállított észlelő, mely intézet eredményeinek első kimutatása előttem fekszik, a megvizsgálandó terméskövekre nézve pl. az a szokás, hogy azokból 8—10 tökéletesen az előirt nagyságban és alakban két lapján finoman kidolgozva, a más kettőn pedig pontosan kicsiszolva szolgáltatandók be. Hogy a vizsgálásért fizetnek-e az érdeklettek bizonyos díjat vagy nem, azt az ismertető kiadványból nem lehet megtudni.

A fánál az utólagos finomabb idomítás elkerülhetlen, mert eltérőleg a többi anyagtól, alakját könnyen változtatja. Szintoly kevéssé lehet kikerülni annak hosszabb ideig tartó szorgos szárítását. Így támad már is egy kiadás, melyet a beküldő legjobb akarat mellett sem, legfeljebb átalányképen képes azonnal fedezni.

Az állam közvetítő segélye ez irányban volna tehát kikérendő.

A vizsgálatok eredményeit ismertető füzetek volnának az Országos Erdészeti-Egyesület által kiadandók, és pedig nemcsak magyar, de német, francia és angol nyelven is. Az idegen nyelven kiadott közlemények ára magasabbra volna szabandó, hogy ezek valószínűleg nagyobb kelendősége egyzersmind a magyar kiadás költségeit is fedezze.

* * *

A tervezett kísérlet mind természeténél, mind terjedelménél fogva országos jellegű, és pedig csakis öntudatos nemzetek lesznek ily feladatok megoldására képesek. Nem annyira az anyagi, mint inkább az erkölcsi erő szükséges ahoz, hogy ezen kísérlet sikerüljön és a tudományt gazdag tapasztalatokkal bővitse.

Érdekelve van itt egyaránt az állam, a nagy és kis erdőbirtokos, minden erdész és nevezetesen az Országos Erdészeti-Egyesület is!

Mindegyikök előmozdithatja a czélt, vagy közvetlenül, vagy legalább közvetve. Még az is, a ki rendesen nem működik a tudomány terén, ez alkalommal ide lesz terelve, mert működése közvetlenül a tudomány érdekében és annak alapján történik.

Kivánatos tehát, hogy minél számosabban működjenek közre, mert közvetlen érdekünkön kívül még arról is van itt szó, hogy hazánk is, habár egyelőre erdészeti kísérleti állomásokkal nem bír, Európa művelt és előretörekvő államait az erdészeti tudomány fejlesztésében gyámolítsa!

Nevezetesen fontos feladat jut az erdőrendezőknek, vagy az ezeket helyettesítő erdőhivataloknak és az erdőgondnokoknak.

Az elsők legjobban meghatározhatják a gondnokságokat, melyekből a mintafák beszerzendők, azaz olyanokat, a hol lehetőleg az illető fanem több öve, de mindenesetre egyszerűen a három termőhelye is lesz található. Az utóbbiak pedig lesznek hivatva a helyeket az öv és termőhely szerint meghatározni, a mintafákat kiválasztani, a döntésnél és a darabok kiidomításánál jelen lenni, és a kívánt adatokat feljegyezni.

Minél lelkiismeretesebben járnak ők el, annál inkább biztosítják a cél elérését, ellenben, ha csak munkásaikra bizzák ezen kényes feladatot, kockáztatják az egész vállalat sikerét. Részemről azonban megvagyok győződve, hogy erdészeink sokkal jobb hazafiak és áldozatkész férfiak, mintsem hogy kényelmességök által e hazai munka megbízhatóságát veszélyeztetnék!

A katasteri erdőbecslési utasítás kiegészítése.

Lapunk t. olvasói emlékeznek még az Országos Erdészeti-Egyesület mult évi közgyűlésének a katasteri erdőbecslés végrehajtása tárgyában kiadott és lapunk mult évi folyamában (V—IX. füzet) közölt erdőbecslési utasítás felett folytatott azon tárgyalására, melyet az „Erdészeti Lapok“ idei II. füzetében (94. egész 98. lap)adtunk nyilvánosságra.

Ennek kiegészítéséül közölhetjük most a m. kir. pénzügyminister ur által az egyesület felterjesztésére adott és az egyleti elnök urhoz intézett választ, s kapcsolatban ezzel az erdők termőhelyi osztályának egy a leggyengébb minőségű erdő felvételére szolgáló VI-ik termőhelyi osztályljal való kiegészítése, valamint az áterdőlési fahozam és a tisztí szemelvényzet fizetéséből eredő kezelési költség számbavétele iránt kiadott körrendeletet.

30.168. *Nagyméltóságú Elnök ur!* Nagyméltóságodnak 1876. évi december-hó 23-án 984. sz. a. hozzám intézett beces iratára válaszolva, a fölötti elismerésnek adok kifejezést, hogy a bölcs vezetése alatt álló országos erdészeti egylet feladatának élénk tudatában a nagyfontosságú földadószabályozásnak szakmájába vágó részével oly behatóan és tapintatosan foglalkozott.

Midőn a fent idézett beces átiratban foglalt figyelmeztetések folytán eszközölt felvételek eredményeihez képest kiadott folyó évi 30.168. számú körrendeletem egy példányát ide csatolva Nagyméltóságodnak megküldöm, felhasználom az alkalmat kiváló tiszteletem nyilvánítására.

Budapesten, 1877. június-hó 14.

Szell.

Körrendelet valamennyi katasteri igazgatóságához.

30.168. szám. A földadó szabályozásáról szóló 1875. VII. trv.-cz. végrehajtása céljából 1876. évi 24.163. szám alatt kiadott erdőbecslési utasítás kiegészítése tárgyában.

Az erdőbecslési utasítás 7. fejezetében foglalt fatermési tábla a következő VI-ik (legrosszabb) termőhelyi osztállyal egészítendő ki :

Üzem mód, fanem és forda.		Átlagos fatermés év- és holdanként	
		VI	
		legrosszabb	
		termőhelyen	
		köbláb	köbméter
Szál erdő.			
Tölgyek és szelid gesztenye	120—180 éves forda	16	0·5
Bükk és gyertyán	90—140 " "	7	0·2
Lúcz- és jegenyefenyő	80—120 " "	13	0·4
Erdei-, fekete-, henye- és vörösfenyő	60—120 " "	10	0·3
Éger-, nyár- és nyírfa	40— 80 " "	10	0·3
Sarj erdő.			
Tölgy, bükk, gyertyán	10—60 éves forda	13	0·4
Nyár, fűz, éger, nyír	15—40 " "	13	0·4

2. Az erdőbecslési utasítás 7-ik fejezetének ezen pontja :
 „Azon fatermések, melyek a termési táblákban ki vannak mutatva, magukba foglalják a fatermés azon részét is, mely áterdőlés útján használtatik ki sat.“ (11. oldal, 2-ik bekezdés)
 a következő ponttal egészítendő ki :

„A hol az áterdőlési fahozam egyáltalában nem, vagy csak kivételesen használtatik, ott a tapasztalat szerint meghatározandó áterdőlési hozam a tisztajövedelem számításánál a tartós fatermésből levonandó.“

3. Az erdőbecslési utasítás 12. fejezetének 2-ik kikezdése a következővel egészítendő ki :

„A hol az erdők kezelését vagy őrzését nem külön erdőszeti, hanem saját teendői mellett más személyzet teljesíti, vagy a hol az erdőszeti személyzet bizonyos nem az erdő-

kezeléshez tartozó teendőket is végez : ott az erdészeti kezelési költségek megállapításánál az illető személyzet járandóságai, de csak az erdőre aránylagosan eső részben veendők számításba. — Budapesten, 1877. június-hó 14-én.

Erdészeti jegyzetek Nizzából.

(1877. májusban.)

A hegyek virányos aljából utóvégre is kierünk, és itt vagyunk a kősvatagon. Vakító napfény, tikkasztó hőség, néma csend. Lábunk alatt forró fehér mészkő, gyér fűvel mintegy csak behintve, a messze távolban a havas még fehérebb mezeten csúcsai. Ezer szerencse, hogy vissza lehet pillantani az imént elhagyott lakható földre, melynek zöld növényzete életet lehel. Az ember elhagyatva érzi magát és magába térve, kérdi : vajjon mindég ily pusztaság volt itt, vagy pedig árnyas erdő borította egykor e kietlen tájt? A mészkő felülete nem szögletes vagy éles szélű, hanem elkopott, gömbölyded dudorokat képez; néhol inkább széles, mint mély hasadást mutat és sűrűn belyukasztott, sőt annyira likacsos, hogy emlékeztet a szivacsra, csak hogy likacsai sokkal nagyobbak és félig, néha egészen telvék sárgásbarna földdel, melyben gyér, de igen aromatikusan teremnek. Találni itt rozsmaringot, levendulát, borókát, myrtát, csengetyűkét, fütejet, hangát sat. E fűvek fejlett volta és zamatos illata után ítélve, nagy termőereje van e parányi földnek, ámbár az itteni klíma is elősegíti a tenyészetet. Ezt mutatja az itteni boróka is, melynek bogyói kökényszem nagyságúak, holott nálunk, a felső vidéken, alig nagyobbak a borszemnél. Tovább haladva, szemem a távolban egy síkabb folton akadt meg, némileg sötétebb színezetéről ítélve, alkalmasint jobb talajjal bir és sűrűbb

növényzettel is. Jobban nézve, apró fehér pontokat is észleltem rajta, melyek szétszórva voltak és szélükön mintha egy valamivel magasabb, de sötétebb pont is lenne. Bizonyosan juhnyáj juhászszal, hisz itt a fü közt is látni sok juhgolyót. Sokáig fürkésztem jobbra-balra, a meddig csak tekintetem ért, de ez egyetlen egy kis nyájon kívül egyéb élő lényt nem sikerült felfedeznem. Tehát annyiból áll a haszon, a mit az ember ez idő szerint talál e beláthatlan terjedelmű földterületen.

Megint tovább barangolva, találtam itt-ott egyes szerény tölgybokrokat is, melyek néma fájdalommal mutatják kecskeharapástól nehezen hegedő sebeiket. Azért azonban hajtanak még egy-egy uj rügyet, és elhagyatottságukban vézna tagjaikkal küzdenek élet és halál közt, mintegy tanusítani akarva, hogy hajdanában, a mikor még itt ember és kecske nem gazdálkodott, lombkoszoruzott őseik uralkodtak itten zárt, hatalmas erdőkben. És valóban, ha a *Mont chauve* hegytől, a melyen állok, szemközt a *Paillon* folyó tulsó partjából körülbelől 1500 méterrel kiemelkedő hegyet nézem, a melynek széles ormán *Château neuf*, várromjai porladoznak, önként merül fel a kérdés: miért építették hajdan e terjedelmes várat a meddő s rideg kopárság közepén álló hegy tetejére, ott fönt a magasban, távol a lakható vidéktől, a hová a nap hevében már csak följutni is kínos volt? Akkor e különben szép alaku hegy oldalait is bizonyosan tölgyerdő borította, melyből a hegy, a várral mintegy megkoronázva, emelé ki büszke fejét. A vidéknek e hajdani diszére ma már csak egy-egy vézna tölgybokor és e várromok emlékeztetnek; mert ez most 8—10 kilométer széles, beláthatlan hosszú kopár, hegyes-völgyes kötengert képez, mely úgy, mint a többi francia kopárok, az erdőpusztulás olyan szomorú példájának tekinthető, a minőre az erdő érdekét szívükön hordók gyakran

hivatkoznak. És vajjon van-e mód és kilátás arra, hogy e bajon valaha segítve legyen?

Mint a mészkő felületének likacsossága után itélni lehet, az elmálást és talajképzést közvetítő erők sikeresen működnek, csak hogy az eredményt, azaz : a termőföldet, ha a mészkő likacsában elegendő támpontot nem talál, az esővíz leviszi a hegység alsó részére, a hol részben az emberek által készített nagy lépcsőfokokra ülepedik, trágyázva a mivélés alatt lévő földpásztákat, nagyobb része azonban lesodortatik a folyókba, s ezek részint lerakják, részint pedig tovaseprik a tengerbe.

Nem kellene tehát itt egyéb, mint beerdősíteni a kősvatagot, és a folyók által rakott rengeteg zátonyokon diszes kertek keletkeznének. Pedig milyen keresett itt a föld? A mivelt földöv és a kopár közti határon eléggé látni, hogy mily méhszorgalommal ortják a követ, hogy talpalatnyi termőföldet nyerjenek. A város külső részein egy négyszegméter földnek 20 frank az ára.

Hogy pedig a beerdősítés lehetséges, ezt már több példa is bizonyítja. A mivelt földek felső szélén találni itt-ott 5—10 hektár nagyságu fenyőritkásokat. Ezek ugy keletkeztek, hogy a földmivelő megunva a sikertelen földkaparást, a legsekélyebb földrészeket fenyőmaggal veti be. Ily módon keletkezett ritkások néhol már vaskos fákat is birnak fölmutatni, csakhogy az itteni faszükség mellett gyakran megfosztják őket galyaiktól. Mindennek daczára is azonban elősegítik a talajképződést, és mennyivel inkább haladna ez, ha legeltetés nem gátolná. Ily módon lassanként a havasok felé haladva, az egész kopárságot be lehetne erdősíteni. Az eddigi kis ritkások egyeseknek szorgalmából keletkeztek, hogy azonban a beerdősítés a kopár terület arányában eszközöltessék, erre egyeseknek ereje nem elég, hanem társulás útján ébresztendő közakarát kell.

Hogy a beerdősítés kérdésével most alig törődnek, azon nem lehet csodálkozni. Fűteni ez égaljban csak januárban és februárban kell, néha borus napokban; főzésre kitünő tüzelési módjuk mellett csak igen kevés szenet szükségelnek, melyet hajón Piemontból hoznak; az építkezésre szükségelt fát szintén Piemontból hozzák és azzal is nagyon gazdálkodnak; a sövények élő rózsabokorból, borsfából, leanderből, crathegusból s több effélékből neveltetnek, és ha az a cél, hogy mozgósíthatók legyenek, akkor drótból fonják. A kerítések arasznyi vagy tenyérsnyi vastag, 2—3 méter magas falak képezik, melyeknek felső élén a habarczba (Malterbe) dugdosott éles üvegcserepek akadályozzák az átkelést.

A fűtésre szükséges fát az elhaló olajfa és egyéb gyümölcsfák szolgáltatják, de hogy nem épen elegendő mennyiségben, azt mutatja a tűzifa magas ára. Minőség szerint 3.50—4 frankot fizetnek 100 kilogramm tűzifáért, a mi ürméterenként a mi papirpénzünk szerint 15 frt, 100 kilogramm szénnek az ára 11 frank, vagyis 5 frt 50 kr. Az épületi fa ára minőség szerint 50 egész 100 frank között változik, az 50 cm. vastag szálfa és rönkö 100 frank köbméterenként. A mi papirpénzünk szerint az épületi fa ára 25—50 frt köbméterenként. Magas árak s még sem igen ösztönzik fakereskedőinket, hogy portékájukat ide hoznák el Franciaországba. A közlekedés drágasága mellett még egy körülmény nehezíti a mi ittlétünket és esetleg kereskedésünket is. Ez a nagy ágió minálunk. Itt ilyet alig ismernek, mert a francia bankjegyet arany gyanánt fogadják el és váltják be teljes értékben. Ha a mi százás bankónkért 200 frankot kap itt az ember, szerencsének mondja, holott aranyban a mi 100 forintunk 250 frankot ér. Mikor lesz már egyszer rendezett valutánk?

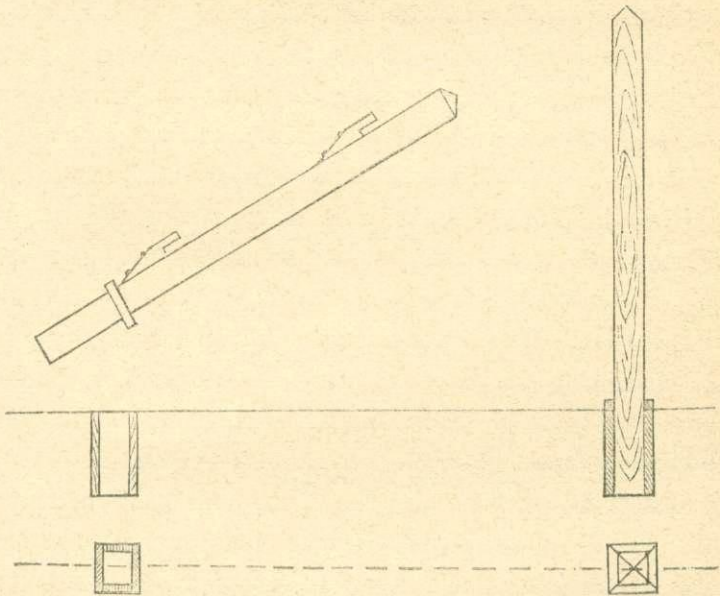
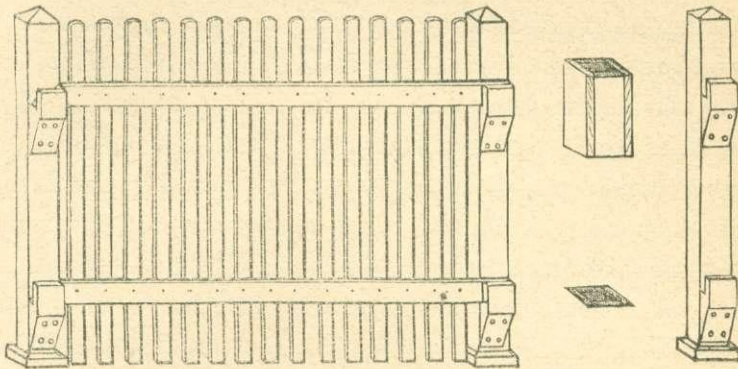
Fában itt nagyon keresett a kőrísfa *fournir*. Minden

vasuti személykocsi belsejét, az ülés által takart részén kívül, nem úgy mint nálunk tapeta, hanem fényezett kőrisfa fournir fedí. Ebből bizonyosan sok Magyarországból került ide. Itt eszembe jött az 1873. évi bécsi vilákiállításakor a világkereskedelem külön pavillonjában, számtalan világkereskedelmi cikk közt első sorban diszlett magyar kőrisfa fournir. Ez, ha habos, fényezve hasonlít a fehér habos selyem atlaszhoz. Ilyen fát sokat megégetünk otthon, pedig fournirra metszve, drága pénzt adnak érte Triesztben vagy más világkereskedelmi piacon. A tengerpartokon hasonlólag keresett és jól fizetett árucikk a bükkfa evező; 3—4 méter hosszúnak az ára 1 frt egész 2 frt 50 kr darabonként. A tengeri révpartokon sűrűn található hajógyárakban tömérdek hajófa fogy el. A terjedelmes francia bortermeléshez sok hordódonga kell.

Nizzát illetőleg a faiparnak még egy különös ágát kell kiemelni. Ez a fa mozaik munka, mely számos műhelyben sok munkáskéznek ad keresetet. Itt készülnek fából mindennemű piperecikkek, melyek a világ nagyjainak pipereasztalait díszítik. Tálczák, szekrények, óratartók, tárczák sat. a legjobb ízlés szerint készülnek és adatnak el nagy mennyiségben. Ezen tárgyak külső lapjain miliméter vastag falemezekből összerakott, élénk színezetű képek díszlenek, melyek bizonyos távolságról nézve akár a festézzel is vetekedhetnek. E műhelyekből sok remek faragvány is kerül ki fából.

Sok faboltot és faraktárt látni itt, és úgy látszik, mind-egyiknek jól megy a dolga, mert mind „Grand entrepôt de bois et charbons“. Ha a közönség keveset is, de mindig fogyaszt; az örökös építkezés pedig sok épületi- és butorfát igényel. Jelenleg is épül itt két templom, vagy 60 ház és sok egyéb épület 2—5 emeletnyi magassággal. Azon raktárakban, a hol szálfá és rönkö is van, abból folyvást deszkát és pallót fűrészelnék kézzel. De kár, hogy nem ren-

delkezem tőkével műfűrészre. A szálfarakodók körül igen czélszerű kerítést alkalmaznak, melyet hamar lehet szétszedni s megint a helyére tenni. Mint a mellékelt rajz mutatja, az

oszlopok a föld színe alatt beásott deszkákban állanak, és ha ezekből kivétnak, nem marad semmi akadály a fának be vagy kihengerítése ellen. Ha pedig a hengerítés be van fejezve,

akkor az oszlopok helyükre állítatnak, a léczkerítés darabjai pedig az oszlopokon látható horgokba akasztatnak. A zárleczek végei harántékosak és egymásra nehezedvén, a kerítést kívülről csak nehezen lehet bontani.

Hogy a faszükség mire tanítja az embert, azt lehet itt bőven észlelni. A fűtés többnyire kandallóban történik, csak az utolsó időben kezdenek kis kályhákban kokszszal fűteni. A kandalló tüzeit egy gyufával meggyújtott fenyőtobozzal igen ügyesen tudják gerjeszteni, s ha az egy pár darabka fa meggyult, a parázst kokszszal vagy apró faszénnel szaporítják. A főzésnél korántsem fával tüzelnek, mint minálunk, hanem a konyha felső lapjába bemélyesztett vasládácskában szénnel. A szén meggyulladása alatt fejlődő gőzt és füstöt lefordított tölcésér alaku, 7 cm. átmérőjű csővel a kéménybe vezetik, és ha a gőz és füst mind elillant, akkor a csövet elveszik és közvetlen az izzó parázs fölibe teszik az edényt, legyen az bár fazék, bogrács vagy tepsi. A tiszta széntűz egészségi szempontból minden esetre jobb főzésre, mint a lángoló fa, a melynek égése alatt folyton támadó gőz és füst semmi esetre sem javíthatják az ételek ízét. Szintugy a kandalló is a szoba levegőjének előnyös változtatását mozditja elő. Az épületi fával mindenütt fukarkodnak. Az állványok alá az épületek körül felállított szálfákat, csonkaságuk miatt, leleményes kötésekkel toldozgatják. Gerendázatra $\frac{10}{13}$ cm. vastag selejtes fenyőfát vesznek; ha pedig nagy messzire egymástól mestergerendákat tesznek, közbök keresztbe 6—7 cm. vastag pallókat váltanak be élre, illetőleg a keskeny szélre állítva. E gerendahálót pedig deszka helyett lézczel fedik be, a mire azután reá jön a padolat. És ime még sem hallani itt, mellesleg legyen mondva, padolat vagy mennyezet beszakadásáról, mint ez minálunk, a fában oly gazdag Magyarország szívében, Budapesten kereskedői gondatlanságból megtörténik. Ennek azonban

korántsem oka, mint némelyek spekulációból elszeretnék hitetni, a magyar fa, mely magában véve csak ép oly jó, mint a magyar buza, vagy a magyar arany, hanem annak okozói azon hirtelen gazdagodó vállalkozó urak, kik hamarjában építenek rothadt fából is, a jóhiszemű építő urnak és a külső látszat után ítélő közönségnek pedig az épület külsejére bigyesztett terra-cotta cziczomával hintenek port a szemébe. A padolat csak elegans táncztermekben készül itt parquettekből; a lakszobákban legtöbbszörre igen finom határozott téglával burkolják be, s erre reá vonnak télen pompás szőnyeget. Ily módon játszáék itt ki a fakereskedő magas igényeit.

A Mont boron hegyet a városból is látni ugyan, de annyi szépet hallottam róla, hogy nem mulaszthattam el közéről is megnézni. Az ut oda is csinos villák mellett vezet el, festői sziklás meredek tengerparton kanyarodva fölfelé, mintegy 200 méter magasságig. Minél jobban emelkedik az ember, annál fokozottabb mérvben szélesedik a tenger színe. A part körül szivárványos hab játszik, melytől néhol nagy fehérés foltok gyűrűznek; a tengeri árák sötét erekként kigyóznak, mintegy hegyes-völgyes ideális mezőkre osztva, a tenger nagy viztekének tetsző felületét, mely erős kék színben fénylik, de nem vakít. A távolban itt-ott hajóvitorlák és tarka lobogók billegnek. A szem alig bír megválni e nagyszerűen bűvös játéktól, hogy egy-egy tekintetet vessen a látkörbe eső fényes villák közt pompázó növényzetre, a város és tájék mindinkább kibontakozó festői képére s az ó várhegy karcsu lenge cyprusok és czedrusok elragadó, tündéri csoportjaira.

A Villa franche-ra vezető utról balra kitér egy még inkább hegynek menő ut, és e mellett egy oszlopos táblán az van írva: „Route forestiere“. Tehát ezen ut vezet a rég látni óhajtott fiatal erdőbe. Egy kanyarulat még olajfa-

kerteken vezet át nagy, körülfalazott vízmedence mellett, melyből a hegylejtőn fekvő villák átszűrt vizöket nyerik, és ezzel ott vagyunk a nyílt hegyoldalon, a fent jelzett mészkő-sivatagnak egyik keskeny, háttas nyulványán, mely azonban már pinia és maritimes fenyővel meg van szelidítve.

Itt fiatal üde erdő díszlik és terjeszti balzsamos illatát. Még csak 12 éves és már is virágjában van. Hozzá érve, sárga porfellegek emelkednek citrom színű barkáiból, melyek ötvenen-hatvanan veszik körül buja, arasznyi hosszú idei hajtásait. Egy-egy fácskán, mely alig 1—2 méter magas, 40—50 toboz van, és meghazudtolják a penészes szabályt, hogy a fenyő csak 60 év körül lesz magtermőképes. A mily kifejlettek ezen tobozok, lehetetlen azt hinni, hogy magjuk csiraképes ne volna. Ily korai magtermést különben észlelhetni a mi fenyve-seinkben is, a hol ily fiatal fák alatt bő és életképes utóserdény is mutatkozik. Erről meggyőződhetni akár mely máramarosi fiatalosban, még ha öreg magfának nyoma sincsen.

Jó, de kevésbé járt kocsit metszi át az egész montboroni fiatal erdőt, ebből pedig ügyes kézzel készített oldalutak ágaznak szét. Ily mellékut kezdetén egy kis táblácska oszlopon azt mondja: „Passage interdit.“ Arra tehát nem megyünk. E táblácska itt a kis erdő közepén mennyi varázshatalommal bír? Az általa védett mellékuton nyomnak még csak jele sincsen, pedig az egész hegyen se látni puskás őrt vagy kerülőt. Itt, ugylátszik, egy ily táblácska is megfelel a kerülő hivatásának, mert nem látni kóbor ebet, sem tévelyegve legelő állatot vagy más hivatlan látogatót, jó magamon kívül. Egy itt igen kedvelt öszvéres taligával találkoztam és láttam két munkást, kik utigazítással foglalkoztak.

Nem is erdőnek néz ki ezen körülbelül 500 hektárnyi fiatalal fenyves, hanem inkább parknak. Mesterséges, kényelmes utak hálózzák be, egy-két villa is emelkedik belsejében,

a hegy hátának közepén meg erőd van. Kiálló pontokon, szép kilátással, lóczák vannak elhelyezve. Egy kies gödörben pedig vízmedenceze van, külön körülültetve eucalyptusokkal és egyéb dísznövényekkel.

A fiatal fenyvesnek magának, mint látszik, nem erdész viseli gondját, hanem kertész, a ki nem erdőt, hanem angol parkba illő, sűrű harasztot nevel belőle. A mint kikelt egyegy magfoltból 8—12 fácska is, most is épen úgy együtt szorongnak és küzdenek a tér után. Véznek s ágaik elcsérségedve széthajlanak, a merre egy kis nyilást találnak. Mily lendületet venne ezen fiatalos, ha áterdölnék, de az erre jogositottak talán nem mernek hozzányulni.

Ettől eltekintve, e kis erdőcske pompás. A ki az itteni mézskősvatag természetét nem ismeri, azt hinné, hogy ezen erdőcskét csuda módon varázsolták ide, pedig csak egyszerű vetésből támadt. Azt hallottam, hogy létesítése az egyetlen egy tett, a miért a volt francia császársági kormány ez irányban dicséretet érdemel. Most a köztársasági regime alatt az erdősités nem igen látszik terjedni.

Midőn észleleteimet befejezném, legyen szabad még megemlékezni, hogy mikép rajzolja egy hivatott toll Nizza természeti szépségeit. Dr. C. L. Sigmund bécsi egyetemi tanár, a déli gyógyhelyekről irt munkájában azt mondja: „Akár mely oldalról is érjen az ember Nizzába, a tájék és város mindig festői, elragadó kép; nehéz meghatározni, hogy mely oldalról nézve szebb. Ha az utas Franciaország felől jöve, a Var folyót átlépi, megpillantja a havasok, hegyek és dombok által képzett védfalat, a mint a tájéket fehér, szürke és zöld fokozatokban veszi körül; ezen alakokban bővelkedő öv és a város élénk színű épületei sajátyszerűn átlátszó légbe mártva, a fényes tenger színén tükröződnek vissza mint varázskép. A Turinból vezető uton vonulva be, e benyomást még emeli a lát-

határig szétömlő tenger, mely a várost és várhegyet hirtelen nyíló völgyben veszi körül. Jön pedig Genuától felfelé a Rivierán, akkor a tenger tiszta tükre mellett a provence meredek hegyei, a hótól fénylő havasok és alattuk az üde zöld dombok, meg kies völgyecskék, melyek Nizza campagna-ját fogják körül, egy alakokban és színekben egyaránt változatos tájéket képeznek. Meg a tengerről tekintve, ezen alakok és színek változnak távolság, irány, időtáj és időjárás szerint; azonban mindég a természeti és emberi művekkel valóban nagyszerűen és gazdagon ékeskedő képeket tüntetnek elő. Az idegen szeme ezen képeken sokáig és mindég új élvezettel gyönyörködik és különösen a gyógyulást kereső vendég számára, akár honnét való, mindennapi élvezet forrását képezik, melyek czélszerűen beosztva és kényelmesen élvezve, a szellemre s testre egyaránt jótékonyan hatnak.“ Kívánom, hogy tisztelt szaktársaim közül mindegyiknek nyiljék alkalom részesülni e földi éden gyönyöreiben és kedvezőbb indok vezérelje ide, mint a mi engem hozott Nizzára.*)

Forberger János.

Hernyók és azok irtása a gödöllői korona uradalomhoz tartozó lomberdőségekben.

A gödöllői korona uradalomhoz tartozó tölgyes erdőkben oly nagy mennyiségben s oly rögtön lépett fel ez évben a lombpusztító hernyóknak egész serege, hogy az egykori hiedelem, a hernyók önképződése felől, majdnem valószínűnek tünt volna fel, ha azok keletkezésének s fejlődésének menete a lepkék által lerakott tojásokból való kikélestől kezdve végig, ismeretes nem lenne.

*) Részünkről pedig szívből óhajtunk tisztelt szaktársunknak teljes üdülést, hogy szép és avatott tollával lapunk t. közönsége többször is találkozhassék!

A hernyók gyors és nagymérvű megjelenésének egyedül az igen kedvező viszonyok, az aszály, gyakori dél- és délkeleti szelek s a fü nélküli talaj szárazsága adhatják magyarázatát, bár ezen okok ismerete mellett is bizonyára meglepetést érzett még a legfigyelmesebb szemlélő is, midőn az erdők lombdiszét alig a rügyek felpattanása után egyszerre megsemmisülni látta.

Szakmánk érdekében nem mulaszthatom el közzétenni azon adatokat, melyeket a pusztításnak leginkább kitett erdőségekben a gödöllői kor. uradalom erdészeti tisztsége a rovarok pusztítása és gyors terjedése körül észlelt.

Az évenként, ámbár kisebb mennyiségben, jelentkező zöld ilonczán kívül (*phalena tortrix viridana*) a jelen évben még a következő fajok végzik pusztító művöket :

- a) a közönséges gyaponc (*phalena bombix dispar*),
- b) a búcsús pohók (*phalena bombix processionea*),
- c) a sárga farku gyaponc (*phalena bombix chrisorrhoea*).

ad a) A közönséges gyaponc (*phalena bombix dispar*) már a múlt évben észleltetett szórványosan a mácsai pagony 50—60 éves ritkább és délnek fekvő, legelőül használt cser állabaiban, s bekötéséig való fejlődése és kiterjedésében oly mérvben haladott elő, miként már az első évben, t. i. 1876. július-hó közepéig, mintegy 280 hold erdőt támadott s fosztott meg lombjától. A rovar pusztítása délről éjszakknak terjedvén, legkiterjedtebb volt a déli és délnyugoti ritkább állabokban.

A midőn a múlt évben elpusztított terület kiterjedését a helyszínén kijeleltük, figyelemmel kísértük ez évi működésüket. Az első hernyók ápril-hó 28-án észleltettek, de minthogy a cser ekkor még lombtalan volt, egyideig fészükben maradtak. A május-hó első felében beállott hideg esőzések és késői fagy azon reménnyel kecsegtettek, hogy részint a táphiány,

részint a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt elpusztulnak, azonban sajnos, ez nem bizonyult be, mert a hernyók legnagyobb része, minden viszontagsággal dacolva, életben maradt. Május 25-én azon szomorú tapasztalatra jutottunk, hogy a hernyók fészkeiket elhagyván s éjszакnak tartva, nem csak a felnőtt állabokat, de a szomszédos sarjerdőket is ellepték, s falánk természetüknél fogva ismét mintegy 220 cat. hold cserállabot fosztottak meg lombjától. Feltűnő azon tapasztalat, hogy a hernyók a múlt évben lerágott területet megkimélve, eddig még érintetlen, új területet választottak éjszaki irányban, mely körülmény talán abban lelhetné megfejtését, hogy a múlt évben lerágott állabok később fejlődven, csak később nyújthattak tápanyagot.

Ezen hernyók első bábjai július-hó 3-án találtattak, az első lepkék pedig 21-én voltak láthatók, melyek petéiket hosszukás, barna, gyapotféle fészkekbe rakták le, részint a vastagabb galyak alá, részint a törzsek délfelőli kérgére; a gyertyánfa sima törzsére is rakattak ez évben le peték, bár a gyertyán-állabokban a hernyó jelenléte itt nem tapasztaltott.

Mutatkozott még ezen hernyó a jelen évben a valkó-babathi- és isszaszeghi pagony déli állabaiban is, különösen azon ritkás és napos hegylejtőkön, melyek legeltetésre voltak átengedve; úgy látszik, hogy a legelő térek legázolt voltuknál fogva különösen kedvezők a hernyó terjeszkedésére, ezenkívül talán az ott legelő marhák kigőzölgése is vonzerőt gyakorol úgy a lepkékre, mint a legtöbb másnemű rovarokra.

A hernyók elpusztítására használt módok közül, a fatörzseknek kátránnyal bekenése gyűrű alakban azon időben, midőn még a hernyók kisebb tért foglalnak el, előnyösnek mutatkozott, a mennyiben a hernyólepte erdő szomszédtságában levő gyümölcsfák ezen módon bekenetvén, megóvattak a pusztulástól.

A hernyók pusztítása, illetőleg kevesbitése tekintetében nagyobb sikert reménylünk elérni a petefészkeknek levakarása és az ekként gyűjtötteknek elégetése által, mely munkára a késő őszt és egész telet, midőn a napszám olcsó és e munkára gyermekek is használhatók, legalkalmasabbnak véljük.

A hernyók pusztításának leginkább a cser- és tölgy állabok vannak alávetve, és csak midőn ezek lombjait tökéletesen tönkre tették, kezdik meg a galagonya, tövis és többi cserjefélét; végső esetben a gyertyán és juhart sem kimélik meg.

ad *b*) A búcsus pohók (*phalena bombix processionea*) hernyói először folyó évi május-hó 26-án észleltettek az issaszeghi pagonyhoz tartozó szentkirályi erdők silány, homok talajon fekvő, 1875. évi vágásterén; abból, hogy e hernyófaj az előbbi években a gödöllői erdei hivatal kerületében nem mutatkozott, feltehető, hogy a lepkék erősebb déli szelek által távol vidékekről ide sodortatván, rakták le petéiket a szabadon álló anyafákra.

Miután a szentkirályi vágásterek, lövonalak vagyis nyiladékok által elválasztvák, lehetségessé vált a hernyó pusztításának meggátlása akként, hogy a 42 hold erdőterületen feltűnt hernyók, részint összeszedetvén, részint a törzseken szétzúzatván, legnagyobb részben megsemmisítettek, mi ezen hernyófajnál annál könnyebben volt eszközölhető, mert a hernyók élelmüket éjjel keresik, nappal pedig részint a fészkekben, részint nagyobb csomókba csoportosulva, tétlenül sütkéreznek.

A hernyók irtásával megbizott napszámosok figyelmeztetve lettek, hogy a hernyók finom és mérges szőrshálai az egészségre káros befolyással vannak, miért is utasítottak, hogy kezeiket ruhadarabokkal bekötözzék, arcukat pedig zsiradékkal bekenjék, egyuttal eltiltattak a munka folyama alatt az étkezéstől, a napi munka bevégezése után pedig azon testrészüket, melyek az érintkezésnek és légnak kitéve volt, meg kellett mosniok.

Ezen hernyók első bábjai július 12-én észleltettek, az első lepkék pedig július 26-án jelentek meg, melyek petéiket finom szálkás hártával beburkolva, a tölgyek kérgére azonnal lerakták.

Ezen hernyók falása kizárólag a tölgyekre szoritkozott, s midőn egy területet lefosztottak, megkezdették vándorlásukat, elől és hátul keskeny, közepén pedig szélesebb csoportokban, nem kimélvén meg az utjukba ejtett tölgyсарjadzást és növényzetet, ellenben cserjét és fűvet érintetlenül hagytak.

ad c) A közönséges gyapponcz kisérétében megjelent az ezen vidéken még eddig nem észlelt sárga faru gyapponcz (*phalena bombix chrisorrhoea*) is, mely falánkságára nézve a fentebbivel majdnem azonos, azon különbséggel azonban, hogy már június közepén beburkolózik, bábozik. Az első lepkék július 10-én mutatkoztak, melyek petéiket a falevelek alsó lapjára rakták.

Ezen hernyó nagyobbmérvű megsemmisítése alig volna kivihető, miután fészket elhagyva a fán azonnal elszéled, és így megsemmisítése csakis az elszáradt állapotban visszamaradt lombzatba behálózott fészkek leszedése által eszközölhető, mely a jövő télen szándékoltatik.

A lerágott állatok, melyek a legszebb évszakokban oly szomorú látványt nyújtanak, igyekeznek ugyan visszanyerni előbbi díszüket, az elveszett első lombzattal azonban ismét meghiusult a két év óta oly nehezen várt makktermés s veszendőbe ment az évi növedék.

Ha a természet tartós hideg esők és erős fagyok által ezen, tölgyes erdeink lombzatának oly kártékony rovarfajok gyéritésére nem segítkezik, miután a hernyók bábozása, a lepkézés és a peték lerakása, ez évben is kedvező időjárás mellett, már megtörtént, úgy alig lesz lehetséges, hogy tölgyes erdeinket utált elleneitől, a szándékolt pusztítási módok

legerélyesebb alkalmazása mellett is, már a következő évre megmenthessük.

Végre nem mulaszthatom el az *a)* alatti pontban előadott nézetem ismétlését, miként ezen rovarok elszaporodását az erdőknek, főleg a silány talaju erdőknek különben is hátrányára szolgáló nagyobb mérvű legeltetés lényegesen elősegíti, felkérem különben szaktársaimat ez ügyben szerzett tapasztalataiknak ezen becses lapok utjáni közlésére.

Gödöllőn 1877.

Kallina Károly, erdőmester.

Hernyófalás a Dunántúl.

A hernyófalás, mely Veszprém-, Győr-, Vas- és Sopron-megyék több tölgyerdeit lepusztította, f. évi június-hó végén ért véget, s a közönséges gyapocsz (Phal. bomb. dispar) működését oly irtózatossá módosította, hogy némely vidéken csak ritkán örülhet szemünk egy-egy hold erdő, vagy egyes fák zöld színezetének.

A májusi hűvös esős időkben kikelt és elsatnyult hernyók — Pápa vidékén — a júniusi roppant forróságban muszkaként hullottak, és a fa tövébe mászva, hangyaboly alakú kupaczkokban iszonyu rothadásnak indultak, s ezzel körülbelül 70⁰/₀ a kikelt hernyóknak, az elsatnyulás, forróság és éhség áldozata lett; de a megmaradt 30⁰/₀, mely bábbá alakult, szerencsés végzetük esetén elégséges arra, hogy jövőre tiszteres többségben haladja meg az ideai pusztító ivadékot; azért nagyon üdvös lenne, ha az erdőbirtokosok nem sajnálnák a téli olcsó napszámokat felhasználni pete kotrásra, nehogy még a jövő évben történhető nagyobb mérvű hernyófalás folytán tetemesebben csökkenjen tölgyes erdeink fatermése.

Nem hiszem, hogy a hernyófalás által károsult erdőbirtokos, látva tölgyes erdei pusztá kinézését, el nem határozná, jövőre bármi eszközzel annak újra való bekövetkezését meggátolni.

Kísérletem folytán állithatom, hogy józárlatu szálaserdő — az idei petefészkek létszámához aránylag — holdját 4 napszámossal, kiket a róna vidéken téli időkben dologtalan suhanczokban 20 krnyi napdíj mellett megkapunk, le lehet keféltetni. Mivel a b. pohók és k. gyaponcok többnyire petefészkeiket a fák törzseire és alsóbb ágaira rakják, tehát fele napszámossal 5—6, fele pedig 2—3 méter hosszú könnyű nyelű gömbalaku gyökérkefét használva,*) a munkát végrehajthatja.

Lehetetlenség ugyan a magasban gyéren rakott petéket tisztán lekotorni, de lehetetlenség az is, hogy az ebből származó hernyók az egész erdő lombzatát vagy terményét aztán elpusztíthassák.

Némelyek azt állítják, hogy százados történelmek bizonyítják a falánk hernyók kipusztíthatlanságát. Ezzel azonban, a mai haladó korban beérnünk nem szabad, és én erre csak azt mondom, hogy a százados tölgyek is kipusztulnak már, és az emberi szorgalomnak sem szabad megengedni, hogy rovarok erdeinken teljes erőt vegyenek. De csak törvény és szigorú törvény kell nekünk jó magyaroknak, mely saját hasznunkra az általános hernyópusztítást elrendeli. Most van nálunk még számos ember, ki saját kerti gyümölcsét sem védi meg a rovaroktól. Vasmegeye, kemenesi némely cser erdején sajátos látvány tárult elénk, ugyanis: miután ezen erdők a rábai fensíkon fekszenek és így az északi hűvös levegőnek

*) A kefe, tarackfű gyökeréből készül, melyent lapos kefékben a takácsok vászon, illetőleg fonál kenésre használnak, erdei tisztásokon homok, agyag s kavicszal kevert talajon szórványosan, de néhol nagyobb területeket elfoglalva tenyész és az erdei ültőnczöknek veszedelmes elnyomója.

kitéve vannak, a közönséges gyaponecz csak május végével kelt ki és június elején kezdte falását, midőn már a sárgafaru gyaponecz magát a levelek közé fehér gumójába köté. Falánságuk folytán nem kimélték fajrokonaiik házát sem, s lerágták a zöld levélboritékot, mintegy csufolva a természetet, a levélhiány miatt száradásnak induló roppant mennyiségű csermakk helyett pedig ott lógtak a fehér hernyógumó gyümölcsök, melyek sajátságos kinézést kölcsönöztek a fáknak. E dús lomblegelőn a közönséges gyaponecz némely hernyója 7—8 cm. hosszúságra nőtt.

Nem hallgathatom el, hogy mily nagy előnnyel bírnak a hernyópusztulásra az erdők rendezésénél kivágott nyilások, melyek birkacsapás, közlekedési vagy erdei fahordó utaknak használtatnak. A hernyók az ily járt erdei utakon történt átkelésnél, a juniusi hőség által forróvá tett porban áthaladni nem bírtak, s felfordulva, mintegy bocsánatot esdekeltek az erdőtől, hogy természetes szépségétől megfosztották.

Ajánlatos lenne bizony még az is, hogy a rovarirtó madarakat se pusztítsa senki, s hogy az erdő és mezőgazdák s hozzá a falusi előljáróságok is az észlelhető pusztítások meggátlására minél erélyesebben közreműködjenek!

Dufek Elek, pagonyerdész.

A fa tartóssá tételéről.

Általánosan ismert tény mindenki előtt, hogy a fa rendes körülmények között elég tartós és állandó; hisz eleget tanuskodnak erről a legrégebb időkben készült faépítmények. De ki ne tudná azt is, hogy nedvességnek kitéve — kivált akkor, ha e mellett időközönként kiszárad és vízzel újból teli issza magát — aránylag rövid idő alatt hasznavehetetlenné válik.

Már pedig igen sok esetben nagyon is kívánatos — nem egyedül azért, hogy a gyakoribb költekezések alól legyünk felmentve, hanem a dolog természetétől kifolyólag is — hogy tartósságát a fa több évek során át is megtartsa.

Czölöpök, távirdai oszlopok, vasuti talpfák (Schlipper) és egyéb más karók például, a föld nedvességével folyton érintkeznek, és bár a fa természeti tulajdonánál fogva még oly tartós is — ott, a hol azok a földből kiemelkednek, tehát ott, hol az állandóságot leginkább óhajtánók, a változó hőfok, a víznek fölivódása és ismét elpárolgása folytán csakhamar elrothatnak. Mi természetesebb tehát, hogy miveletekkel és szerekkel iparkodunk a fától minden káros befolyást távol tartani, czekeket hatástalanná tenni, szóval: a fát tartóssá tenni.

Mielőtt azonban az állandósító miveleteket és szereket alkalmazásukban előadnám, legyen szabad előbb, az itt mintegy önkényt fölmerülő ama kérdésre felelnem, hogy mi veszélyezteteti leginkább a fának állandóságát?

A növényrészek, úgy a fa is, a tulnyomó roston kívül más szervi¹⁾ és szervetlen anyagokat tartalmaznak, ezeknek egy része a sejtnedvben van föloldva, más része meg a sejt-közökben van lerakódva. A sejtek falát képező sejtenye a fában nem tiszta, hanem kisebb-nagyobb mértékben az ugynevezett lignin²⁾-nel van átívódva. Ennek mennyiségétől, a

¹⁾ „Szervi“ alatt értem az életerőt nélkülöző szerves eredetű anyagot; míg „szerves“-nek mondom az élő növényt vagy állatot.

²⁾ A fanemek constitútiójáról már számos buvár irt értekezletet és vizsgálati eredményeket is közölt, de eddig még végleg megállapítva nincsen. Ugyanis Payer megkülönböztet egy „kezdetleges szövetet“ (Primitiv Gewebe) s egy a sejteket kitöltő anyagot „matière incrustante“ a tulajdonképi faanyagot. Schulze „lignin“-nek, Turpin meg „selérogéno“-nek nevezi. S míg Frenny és Terreil¹⁾ „cuticula réteget“ és még más különböző vegyeket „kérgező anyagokat“ különböztet meg, Erdmann cukorképző, illat- és cellulose csoportba tartozó complicáltabb összetételű anyagokat vél a fa constitúcióján szerepviseelőeknek. St.

sejtek és az évgyűrük tömörségétől függ a fának tulajdonképi keménysége, szilárdsága.

A cukor, dextrin, mézga, keményítő, fehérnye, kisebb-nagyobb mennyiségű csersav, festanyag, a különmemű gyanták és ásványi anyagok azok, melyek természetüknél fogva — a mennyiben a levegő, hőfok és nedvesség befolyása alatt megváltoznak és magára a fára is bontóan hatnak — a fának tartósságára és hasznavehetőségére is lényeges befolyást gyakorolnak. Ezek okozzák legfőképen azt, hogy a fa, ha tartós nedvesség éri, összefüggését elveszti; a fehérnye-anyagok fölbomlásával képződött termékekkel megtelik; benne ezek rothadást indítanak és végtére lazán összefüggő s könnyen elporló tömeggé — korhannyá válik.

Mínt hogy tehát kiválóan a nedvrészek azok, melyek a fa enyészését és egyéb a földolgozásnál is mutatkozó árnyoldalait¹⁾ okozzák, mindenek előtt a levegőn jól ki kell szárítani.

Ha késő ősszel vagy télen át döntött fát tavaszig bántatlanul hagyunk, ismeretes, hogy az fekvő helyén kihajt; ez pedig nedv elhasználással és elpárolgással jár. Így a fa minősége szerint változó 30—60% víztartalomnak nagyobb része ellszáll, és ha ezenfelül szabad levegőn fődél alatt hagyjuk, 1¹/₂—2 év alatt annyira kiszárad, hogy már csak mintegy 15% vizet tartalmaz.

Sok esetben ilyen állapotában is már megfelelő a célnak; de ha nedvétől — illetve vizétől a fát teljesen meg kell fosztani, akkor a légszárazból a még visszamaradott vizet szárító helyiségekben, a hőfoknak óvatos emelése mellett, mesterségesen űzzük el. Hogy az ilyen fa nagyrészt elveszti ama tulajdonságát, hogy nedvességet vonzzon, több iparos nagyon jól tudja, valamint azt is, hogy ha forró vízzel kiáz-

¹⁾ Vetülés, hasadás stb.

tatja és utána óvatosan megszáritja, a levegő nyirkosságának ugy kisebb mérvű nedvességnek reá nincsen igen nagy hatása. Mindkét esetben a nedvrészek megváltoznak; nevezetesen pedig a fehérszín megolvad.

Még hathatósabb nedvelőző a gőz. Ha zárt kamarába rakott fára 120⁰ R-ra hevített gőzt¹⁾ vezetünk, a likacsok megnyílnak és a nedvrészeket föloldja; a képződött víz megkiöblíti. A gőzbevezetést pedig addig kell folytatnunk, míg a kezdetlegesen lecsapolt sárgás-feketés víz egészen szintelenül nem folyik a kamarából.

Megjegyzendő, hogy a gőzített fát — ha erre alkalmas vékony, könnyen lehet hajlítani, — de sőt, ha formába nyomjuk, még azon nedves meleg állapotában és préselve hagyjuk megszáradni, ezt az alakot is megtartja.²⁾

A gőzítéssel czélszerűen egybekapcsolhatjuk a kátrányzást is akként, hogy a vízbe kőszén-kátrányt keverünk; ez a víz párával együttesen hatol be a fának porusaiba.

Az állandósításnak vagy tartóssátételnek könnyű szerével, bárki által minden nagyobb szerű berendezések nélkül végrehajtható módja: a fának megszenesítése azon a részen, a mely majd a földbe kerül; lenmagolajjal vagy kátránnyal való bemázolása, vízhatlanná változtatása.

Czélunkat még inkább elérjük akkor azonban, ha a fa anyagát oly szerekkel itatjuk a szó szoros értelmében át, melyek annak tartósságát leginkább veszélyeztető fehérszínével oldhatlan vegyületet képeznek. Ugyancsak ezt czélozza Bethell, Kyan, Boucherie és Burnett eljárása is.

Bethell szerint a száraz fát 3 rész kreosot (füstolaj) vagy Carbolsav, 15 r. kátrányolaj, és 82 r. kátrányból álló

¹⁾ Magasabban hevített gőzt reá bocsátani nem tanácsos, mert a fa könnyen megszenesedik.

²⁾ Így készül a hajlított butor és a faragott diszitmény helyett a préselt.

keverékkel impraegnáljuk. Ezen keverékkel itatott gyümölcsfakaró és szőlőkaró 15—20 évig eltart; mellette az elárasztott szaggal a rovarokat és férgeket tisztos távolban tartja s így az élő fát azoknak megtámadása és pusztításai ellen megvédelmezi. A kreosotot és carbolsavat magánosan is használhatjuk; ezek, úgy mint az előbbeniben közlött keverék is, szintén megaltatják a fehérnyét. De ha a fa nem egészen száraz, kellően át nem járhatja s a szinfa (Kernholz), könnyen megrothad. Másrészt meg a kreosot úgy a karbolsav is a nap heve alatt nagyobbára elszáll; továbbá: a fának merőleges állásánál könnyen lehuzódik a talpazatba; azért ezeknek használásánál nem fölösleges a fát még kátránnyal is bemázolni.

Kyan szerint a fát higany-halvag (Quecksilber chlorid) oldattal itatjuk — Kyanirozás; míg Boucherie eljárása nyomán rézgálicz-oldattal akként impraegnáljuk, hogy az élő fának töve közelében lefelé irányuló lyukat furunk, és ebbe öntjük aztán a fölolvasztott kék gáliczot, melyet a fa saját maga fölrszi és egész tömegében elosztja. (?) Az oldatnak sűrűsége 1 r. rézgálicz s 100 r. viz. Ez eljárás azonban nem minden fanemnél teszi meg a szolgálatot; mert az olyan fában, mely légenyvegyületekben (nevezetesen fehérnyében) bővelkedik, már a beszivárgás kezdetekor oldhatlan vegyületet támaszt, mely aztán a további fölrsivódást megakaszthatja.

Ujabbán az oldatokat úgy is használják, hogy a levágott fát, lehető s vizirányosan fektetik; a nagyobb átméretü végén (oldalt) öblös lyukat fúrnak s fémesövet erősítenek bele. Erre ezt, a legalább is 7 méter magas állású oldattartány fenekén levő csappal kautschuk-cső segítségével kötik össze. A csapnak megeresztésével a folyadék nagy nyomást gyakorolva rövid idő alatt átjárja egész tömegét a fának. Már most annak megítélésére, hogy valjon az oldat minden részébe eljutott-e? sárga vérlúgsó-oldattal (ferro cyankalium) teszünk kísérletet.

Ugyanis, ha ennek oldatából a fára cseppentünk, ott a fán — ha tele van ivódva — sötét-barna folt támad.

Burnett kénsavas víz helyett horganyhalvagot (Chlorzink) ajánl. Erre, szerinte legalkalmasabb a fát zárt kamarában összehalmozva gőzzel párolni; a gőzítés s a folyadéknak lecsapolása után pedig a chlorzink-oldatot alkalmas módon befecskendezni. A kamarában, ennek lehülésével, ritka levegő támad, s miután a fának porusai nyitva vannak, az impraegnáló oldat a fába könnyen beivódik.

Nem mulaszthatom el fölemlíteni azt is, hogy az impraegnálásnak módja nem alkalmazható mindenkor egyaránt. Mert, bár a tett kísérletek eredménye nyomán elmondhatjuk, hogy minden praeparált fa évtizedeken át is eláll, a nélkül, hogy változásának csak nyomát is lehetne észre venni, tulajdonságaiban még is változást szenved. Ugyanis azt a nagyrebecsült rugalmasságot, hajlékonyságot meg a szívósságát nagyrészt elveszti s inkább törékeny lesz. A hol tehát régi tulajdonságaira is akarunk számolni, ajánlatos a kátrányozás v. az olajjal való itatás. Mert ezen óvszerek, ha a sejtekbe és ezek közé beveszik magukat, nem hagynak hátra kijegecedő anyagokat, úgy mint ez a kyanirozás- és burnettirozásnál az eset.

Stollár Gyula.

Az erdészeti államvizsgák ez évi megtartása iránt kiadott hivatalos rendelet.

Budapest, 1877. szeptember 22. 18.874. szám. Az „erdészeti államvizsga“ a folyó évi november 19-én és az ezt követő napokon fog Budapesten megtartatni.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. minister az erdészeti államvizsga letételére engedélyt ad annak :

1. ki fedhetlen erkölcsű;

2. ki a főgymnasium vagy főreáltanoda megfelelő elvégzését érettségi bizonyítvánnyal igazolja.

(Ezen kellék igazolása alól felmentetnek azok, kik jelen szabályrendelet kihirdetése előtt a selmeczi k. erdőakadémiára, vagy valamely ezzel egyenlő rangu, külföldi erdészeti tanintézetre mint hallgatók már felvétettek, vagy ily intézetet már végeztek, illetőleg azokon vizsgákat tettek, vagy colloquáltak);

3. ki a selmeczi kir. erdőakadémián a rendes hallgatók számára előirt összes tantárgyakból akár mint akadémiai hallgató, akár mint magán jelentkező az ott fennálló szabályszerű vizsgákat letette, vagy valamely külföldi, a selmeczi kir. erdőakadémiával egyenlő rangu, erdészeti felsőbb tanintézetben a selmeczi kir. erdőakadémia rendes hallgatói számára előirt tantárgyakból vizsgát tett.

(A ki a m. kir. tudomány egyetemeken, vagy a m. k. műegyetemen a selmeczi k. akadémia rendes hallgatói számára előirt tantárgyakat hallgatta, s azokból kielégítő vizsgálati eredményt mutat fel, attól ezen tantárgyakra nézve a selmeczi k. akadémia részéről külön bizonyítvány nem kívántatik.

A ki a selmeczi k. akadémián a tanfolyamot akként végezte, hogy a rendes hallgatók számára előirt tárgyakból vizsgát vagy colloquiumot nem tett, mielőtt államvizsgára bocsátatnák, köteles azon vizsgákat vagy colloquiumokat letenni, s ennek megtörténtét az akadémia bizonyítványával igazolni);

4. ki az erdőakadémiai rendes tanfolyam tantárgyaiból teljesített akadémiai, vagy felsőbb tanintézeti vizsgák után legalább két évig, és megszakítás nélkül rendszeresen kezelt erdőgazdaságoknál erdészeti gyakorlati szolgálatban állott, s ezt ugy hatósági mint szakbeli hiteles bizonyítványokkal igazolja;

5. ki mindazon erdészeti szakdolgozokról, melyeket a két évi, vagy esetleg ennél hosszabb időre terjedő gyakorlati

szolgálat alatt az erdőgazdaság körében látott és végezett, egy saját nézeteinek nyilvánításával kísért szakbeli leírást ad, s azt, hogy az akként történt és általa iratott, előljáró tisztviselője által magán a leírason igazoltatja.

Felhivatnak tehát mindazok, kik az önálló felsőbb erdészeti szolgálatra képesítő erdészeti államvizsgát letenni szándékoznak, hogy eredeti bizonyítványaikkal felszerelt folyamodványaikat és az államvizsga letétele előtt megkivántató s egy erdészeti kérdésről szóló írásbeli értekezéseiket legfeljebb folyó évi november-hó 1-sőig a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. ministeriumhoz terjesszék fel.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministeriumtól.

Hivatalos hirdetmény az „erdőőrök szakvizsgája ügyében.“

Budapest, 1877. szeptember-hó 22. 18.258. szám. Az „erdőőrök szakvizsgája“ a folyó évi november-hó 19-én és a következő napokon fog a folyó évi június 10-én kelt és annak idejében közzétett szabályzat szerint*) és pedig: Pozsonyban, Kaposvárt, Kassán, Temesvárt és Kolozsvárt megtartatni.

Felhivatnak tehát mindazok, kik az „erdőőrök szakvizsgáját“ letenni szándékoznak, hogy eredeti bizonyítványaikkal felszerelt folyamodványaikat egyenesen az ezen vizsgák székhelyein működő főispánokhoz nyujtsák be.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministeriumtól.

Az erdőakadémikusok egyenruhája.

Több oldalról lettünk felkérve, hogy a selmeczi erdőakadémiai hallgatók részére ajánlanánk egyenruhát. Részünkről

*) Lásd „Erd. Lapok“ f. é. IX. füzet, 556. lap.

bár teljesen azt tartjuk, hogy mindenki viselheti azt, a mi neki tetszik, még is engedünk a tett felhívásoknak, és pedig azért, mert egyáltalában nem vonjuk kétségbe azt, hogy a takarékoság szempontjából sem helytelen, ha a t. fiatalság, mint ezt most a budapesti egyetem ifjusága is tenni szándékozik, egy oly ruhát visel, mely kevesebbe kerül, mint a divat szertelen változatainak alávetett más öltözetek, s mert egyáltalán azt sem tartjuk helytelennek, ha szakmánk növendékei azon időponttól kezdve, midőn erdészeti ügyünknek szentelik életüket, külsőleg is látható jelét kívánják adni annak, hogy mely szakhoz tartoznak, és mert elvégre is sem nekik, sem másnak és szaktársaink közül is senkinek nem válhatik szégyenére, szóval vagy tettel, s az egyenruha által külső jel utján, is tudtul adni azt, hogy erdész. De hajlandók vagyunk az ajánlatra még azért is, mert a régi német korszakból fennmaradt, német részről bizonyos előszeretettel ápolt, s a hajdani mária-brunni tanintézetéről a selmeczi erdőakadémiára is átszivárgott, s ott a magyar tannyelv behozatala után úgy hisszük nem annyira előszeretetből, mint pusztá öröklésből egész a lefolyt tanévig egyik-másik növendék által viselt németes illetőleg katonai vadász ruha, nézetünk és mondhatjuk, hogy összes magyar szaktársaink nézete szerint is sem nem czélszerű, sem nem magyar ifjuhoz illő viselet, a csinoság kérdését nem is tekintve.

Leendő fiatal szaktársainknak azon reményben, hogy el is fogják fogadni, a következő egyenruha viselését ajánljuk.

Szürke (a világos és sötétszürke szinek között álló közép színnel) kerek kalap, felfelé hajló kerek karimával, a folyton kedvelt Kossuth kalapok alakjára, a karima szürke szalaggal szegve és ugyan ily szalaggal a kalap feje is körülfogva, a kalap feje mellett pedig viselhető lenne a vadászok szokott jelvénye.

Derék-öltönyre, vagy ugynevezett kabát helyett szürke

posztóból (hasonlóan a világos és sötétszürke színek között álló közép színnel) zubbony (blous), felálló zöld posztógallérral, melyen elől tölgy-levelek ezüst-szinü jelvénye lenne feltehető; maga az öltöny gombolása 5 vagy 7 szürke zsinór-gombra, ugyancsak a rávarrott szürkeszinü és kerek zsinóros-gombházzal lenne eszközlendő, egészen pedig kereken szürke, kerek zsinórral szegélyezendő, s az öltönyujakra is elől sujtásos zsinór-kötés teendő.

A nadrág a bloushoz hasonló színü szürke posztóból, francia szabásra, de oldalvást kerek és zöldsinü szürke zsinórral vagy posztóval szegve lenne készítendő.

Miként Klein D. jó hitelü budapesti szabó-czégtől megtudtuk, a blous és nadrág együtt véve és jó minőségü tüffel-kelméből kiállítva, egyes megrendelés esetében sem kerülne többé 27 frtnál, mellénnyel együtt pedig ára 32 frt lenne.

Azt mondhatná valaki, hogy ez jó lehet mindennapi viseletnek, de milyen legyen az ünnepélyes? Részünkről ünnepélyes alkalomra is elfogadjuk az előbbi viseletet, de mivel tudjuk, hogy az ünnepélyes jelleg kifejezésére épen a mindennapitól megkülönböztető alakot is megkíván a világ, erre azt véljük, hogy az egyszerűen egy szürke atilla lehetne zöld bársonygallérral, feltéve erre is az ezüst-szinü tölgy-levelel jeleget, a nadrág és kalap pedig maradna az előbb leírt. A téli felöltő lehetne katona-szabásu szürke posztó köppeney kámzsával.

Ezen öltönyt, legyen az atilla vagy zubbony, olyannak kívánjuk tekinteni, melyben az erdőakadémikusnak bárkihez bármely körbe és bármely alkalmakkor szabad bemehetése legyen. Fiatal szaktársainknak pedig az esetre, ha jobbat és czélszerűbbet nem találnak, ajánljuk elfogadásra, mint olyant, melyet kelmére és külalakjára nézve a világ összes erdészei viselnek.

A szerkesztőség.

Szabkbeli tudósítás Aradmegyéből.

Egyik erdész szaktársam mintegy 1500 kat. holdnyi erdő kezelésével van megbizva. Ezen erdő talaja 0.4 áradmány, 0.2 fekete homok, 0.1 fekete agyag és 0.3 homokos iszap keverékéből áll. A fatömeg 60⁰/₀ tölgy, 15⁰/₀ szil, 10⁰/₀ juhar és kőris s 15⁰/₀ más alárendelt fanemek vegyülete. A holddankénti fatömeget átlagszámítással 120 köbméterre tehetni, s a választékokat 15⁰/₀ épület- és szerszámfával, 70⁰/₀ hasáb-, 5⁰/₀ dorong- és 10⁰/₀ galyfával állapíthatjuk meg.

E mellett ezen erdő rejtekeinek kedves lakói is vannak, mintegy 150 drb öz és 300—350 fáczán.

Az erdőterület 40 egyenlőtlen szakaszra van beosztva, s abból már 16 szakasz olyan, mely korábbi hiányos kezelés folytán túlélvült, s melynek korát a bemohósodott és avasodott fákon már meg igen lehet határozni. A fák csúcsa és felső koronája nem ujul többé, s ezen tizenhat szakasz ki van téve azon eshetőségnek, hogy egy évtized leforgása alatt a teljesen pusztuló erdők sorába jut.

Tisztán felismerhető az is, hogy a vágásokkal azelőtt minden rend és a felujításra való tekintet nélkül jártak el, a szakaszokhoz s ezekkel valószínűen képviselt korosztályokhoz sem alkalmazkodtak. Innen van, hogy százados fák, középkorú és fiatal sarjak rend nélkül és szakadozott csoportokban s befásítatlan tisztásokkal vegyesen fordulnak elő; a fák alját pedig cseplye és tüske borítja s szivja el a fák növekvésére szükséges tápanyagot.

Felkértevé arra, hogy a fennforgó hibák jóvátételéhez és ezen erdőnek a lehetőség határai között való jobbkarba-helyezéséhez a magam részéről is véleményezőleg járuljak, a következő elvekben állapodtunk meg :

Az erdőnek túlvénült fákat tartalmazó részeit mielőbb le kell vágni, s ha azok nyomán a sarjhajtások gyengén keletkeznének, *) vagy három év alatt kedvezőleg nem növekednének, az esetben a törzsek végkép kiirtandók, és a felforgatott talaj az éghajlat, vidék és magához a talaj minőségéhez, azaz vizenyősségéhez alkalmazottan beerdősítendő; mert itten tisztán erdőtalajjal van dolgunk, mely szántásra nem való, s fűtermésre is iszapos és keserű, évenként kétszer lévén a föld árjának kitéve, mely okból a kőris- és gyertyánfával való beültetés látszik czélszerűnek.

Az erdőttestnek azon 9 szakasza, mely csoportonként sarjerdőre volt vágva, vigályítandó addig is, a míg a vágásrend ezekre kerül, s a cseplyétől és tuskétől megtisztítandó, hogy a szabad légjárat által a fák növekvése elősegíttessék. A tisztításra fordítandó munka nem vegy veszendőbe, mert ezen rőzseféle anyagok is a gazdaságban mind jól felhasználhatók, bizonyos értéket képviselnek, s ezzel az erdő mellékjövedelmét szaporítják.

Végül az erdőtisztítás részei befásítandók s az egész erdőttest 50 éves fordának megfelelőleg ugyanannyi rendes vágásra osztandó be, mely üzemrend az adott helyi viszonyoknak, a gazdaság céljának s ezzel együtt az erdő jövedelmezőségének is leginkább megfelel.

Ezen közös megállapodásunkat azért óhajtottam az „Erd. Lapok“ t. olvasói elé hozni, hogy netaláni jóakaratu véleményüket e becses lapok hasábjain a hazai erdőkultura fejlesztése érdekében velünk közölni sziveskednének.

Már, erdész.

*) A mi valószínű is, ha a törzsek csakugyan „túlvénültek“.

A f a p i a c z r ó l .

Október-hó 7-én.

A faüzlet körében mult tudósításunk óta lényeges fordulat nem állt be; a tölgy-árak elhanyagoltsága, kivéve egyes vasutak talpfa szükségletének fedezésére szükséges anyagkeresletet még folyton észlelhető, noha részünkről nem vagyunk egészen hajlandók a tölgyfa üzleténél mutatkozó tartózkodást eléggé indokoltnak ismerni; mert habár áll is az, hogy a dongakereskedők vásárlásainak a szokottnál gyérebb volta, az eladandó erdőkészletek előnyösebb értékesíthetésére szolgáló fokozottabb versenyt nem idézi elő, még is nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy a tölgy-, épület- és műszerfa anyagokat az ipar és gazdaság ma is szükségli oly mértékben, mely ez anyagok teljes mellőzését vagy árak egész lenyomását jogosulttá nem teszi. Reménnyel várható tehát a helyzet jobbra fordulása a tölgy-, építkezési- és műszerfa-anyagokra is, alaposabban pedig azért, mert a felmerült jelenséget inkább váratlanul előtérbe lépett kereskedői számítás kifolyásának, mint a keresleti viszonyok általános követelményének tekintjük; a tény egyedül az lévén, hogy a dongafák kevésbé keresettek, mert az árakra irányadó befolyást gyakorló főbb dongakereskedők elég készlettel bírnak arra, hogy újabb vásárlásokba mérsékelt határokig, vagy épen ne is, ereszkedjenek, s így a nem dongakereskedők igen természetesen a maguk szempontjából szintén felhasználják a helyzetet. Ide jegyezzük még, hogy a mult tudósításunkban említett máramarosi 12 ezer darab dongafának eladása a második árverésen sem sikerült, hogy pedig minő lesz a Horvát-Szlavon határörvidéken eladásra bocsátott 8—900 ezer forint értékű tölgy dongafának f. hó 16-ra kiirt eladása, erről csak jövő füzetünkben tehetünk tudósítást. Előnyös tölgyfaeladásról csak egyről értesültünk, s ez Lakócsán

történt, hol a cultus-ministerium 2000 drb hajóépületfára alkalmas tölgyfát köbméterenként tövön az erdőben 12 frtért adatott el.

A fenyőfa-anyagok kedvezőbb keresettségét és bővebb mérvű fogyasztását, ugy mint a multkor, ma is jelenthetjük; ez anyagok üzleti forgalma elég jó, s ha az építkezésekre kedvező hosszabb ősz lesz, akkor a fenyő épületfák készletei örvendetes megapadást nyernek.

A tűzifa keresletről kedvezőleg nyilatkozhatunk, a szeszgyárak működése élénkült, a gazdasági szeszfőzdek is jobban kezdenek dolgozni, s mindezek a tűzifa-fogyasztásra jótékonyan hatnak, de maga a szeptemberi rendkívül hideg időjárás is lendítette a bevásárlásokat.

A tölgykéreg keresettsége kívánni valót nem hagy, ha csupán azt nem: vajha minél több lenne ez anyagunkból! Feljegyezzük ide még, hogy a pesti áru- és értéktőzsde a tölgy-kéreg kereskedését tárgyazó tőzsdei szabályt már megállapította és a „Pester Lloyd“-ban ki is adta, e szabályzatot részünkről lapunk jövő füzetében fogjuk közölni.

Egyes piaczokról, minthogy lényegesebb árváltoztatás nem történt, ártételeket nem közlünk.

A külföldi piaczokon a hangulat általában nyomott, s a forgalom főleg csak a kiválóbb méretű és szépségű árukra szoritkozik.

Bedő Albert.

Különfélék.

Az erdőtörvényjavaslat. Ministerelnök ur ő nmlga a képviselőház f. hó 3-án tartott ülésében, midőn a jelen ülés-szakban tárgyalandó törvényjavaslatokat megjelölte, egyszersmind kifejezést adott annak is, miszerint a kormány remélhetőleg azon helyzetben lesz, hogy ha az idő engedi, az elkészüléshez közel álló erdőtörvényjavaslatot is előterjesztendi.

Az erdészeti államvizsgák határideje iránt történt újabb megállapodás szerint, a vizsgák nem folyó évi október 29-től kezdve tartatnak meg, mint mult füzetünkben közöltük volt, hanem f. év november 19-től kezdve.

Az Országos Erdészeti-Egyesület folyó hó 11-én délután 5 órakor az egylet helyiségében választmányi ülést tart, melynek főbb tárgyai a folyó évi egyleti közgyűlés idejének kitűzése, s az erdőőri szakvizsgákhoz kiküldendő elnökök és vizsgáló biztosok kijelölése.

Kitüntetés. Ő cs. és Apostoli kir. Felsége Halmay Ágoston erdőmesternek nyugdíjaztatása alkalmából 35 éves hű és sikeres szolgálatának elismerésül az erdőtanácsosi czimet és rangot díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Változások az erdészeti szolgálat körében. Ő cs. és Apostoli kir. Felsége Girsik János kir. tanácsos és jószágigazgatót kolozsvári jószágigazgatóvá véglegesen ki-nevezni és neki az osztálytanácsosi czimet díjmentesen a legkegyelmesebben adományozni méltóztatott. A m. k. pénzügy-minister Sághy Kálmán katasteri segéderdőbecslőt a szombat-helyi kerületbe katasteri erdőbecslővé nevezte ki.

Sajtó alatt van Fekete Lajos akadémiai tanárnak „Erdészeti Rovartana“, mely legkésőbb ez év végén a közön-ség használatára fog bocsáttatni. A munka három részből álland, melyek elseje a rovarokról és azoknak az erdőgazda-sághoz való viszonyairól általában fog szólni; másodika az erdőgazdaságra nézve fontos, vagy legalább érdekes, káros és hasznos rovarokat tárgyalja a természetrajz által előirt rend-ben és jelentőségüknek megfelelő terjedelemben; végre har-madika egy zsebbeli nagyságban külön beköttethető meghatá-rozó könyvecskéből fog állani, melynek segítségével a kártékony erdei rovarok nevét a kár elkövetése helyén könnyen meg-lehet határozni. A munkában 230-nál több faj van felvéve; egálább 24 ívre fog terjedni és 111 fametszettel lesz illusz-

trálva. Előfizetési ára csak 3 frt 50 kr, és a munka ezért bérmentve fog megküldetni. E csekély árt, mely csak fele annak, a mennyibe a német erdészeti irodalom hasonló termékei kerülnek, csupán az teszi lehetségessé, hogy a kiadás költségeit a selmeczi erdészeti akadémia viseli. A bolti ár 5 forintnál nem lesz kevesebb. Előfizethetni postautalvány által szerzőnél Selmeczen. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

„Magasan repülő áskák“ felirat alatt felhivja D. Zs. ur e lapok VII. füzetében azon olvasókat, kik hasonló esetről tudomással birnak, azt közölni. Ezért nem hallgathatok el egy teljesen hitelt érdemlő esetet, melyet nekem több év előtt R. J. barátom beszélt el. Szerinte az 1848-dik évnek egy nyári estjén, midőn a polgári zenekar, melynek ezen mozgalmas időben ő is egyik kiváló tényezője volt, Abrudbánya közönségét a köztéren mulattatta, az áskáknak nagy mennyisége repült el fejeik fölött, részben beléjük ütközve, sőt a fáradságtól mindenfelé, még a trombiták és bombardonok felé álló töleiséibe is, számosan potyogtak le. Még azt is hozzá tette barátom, hogy ezen rendkívüli esemény felett mindnyájuk bámulata nagy volt.

Fekete.

Beküldött új könyvek.

Entwurf eines Programmes für Forstlich-Meteorologische Beobachtung in Oesterreich. Von Dr. J. R. Lorenz, Ritter von Liburnau, k. k. Ministerialrath. 4-ed alakban, 21 lap. Ára?

A budapesti kereskedelmi és iparkamara jelentése a kamarai kerület kézmű és gyáriparáról az 1870—1875. években. 4-ed alakban, 337 lap. Ára?

„Waldwegebaukunde“. Ein handbuch für Praktiker von H. Stötzer, Forstmeister. Mit 82 Figuren in Holzschnitt. Kis 8-ad alak, 170 lap. Ára 2 frt 16 kr.

Die Taxation des Mittelwaldes von Wilhelm Weite, Oberförster-Candidat. Kis 8-ad alak, 107 lap. Ára 1 frt 44 kr.

Ueber Probestämme. Ein Beitrag zur Theorie der Holzmassenaufnahme. Von Dr. Tuisko Lorey, Universitäts Professor zu Giessen. 8-ad alak, 8 lap. Ára 1 frt.

Jahresbericht der in Königreich Preussen und in den Reichslande eingerichteten Forstlich-Meteorologischen Stationen. Herausgegeben von Dr. A. Müttrich, Professor in Neustadt-Eberswalde. Erster Jahrgang, das Jahr 1875. 8-ad alak, 91 lap. Ára 1 frt 20 kr.

Bericht über die V. Versammlung deutscher Forstmänner zu Eisenach von 3. bis 6. September 1876. 8-ad alak, 183 lap. Ára 1 frt 90 kr.

Ezen könyvek megrendelhetők Grill Károly udvari könyvkereskedésében, Budapest, Dorottya-utca, 2. szám.

Az Országos Erdészeti-Egyesület által az erdészeti magyar irodalom céljaira létesített DEÁK FERENCZ alapítvány számára tett önkéntes adományok.

Neumann és Hirsch földbirtokosok és fa-kereskedők a „Pesti-Loyd részletkötvényében“	. 100 frtot.
Gelinek Tivadar, m. k. erdőrendező	5 ”
Ghyeczy Emil, földbirtokos	3 ”
Dekány Ernő, m. k. katasteri erdőbecslő	10 ”
Freudenberger Rezső, irodai főnök	5 ”
Kronberger Mór, fakereskedő	10 ”
Kronberger Miksa, erdőkezelő	5 ”
Kovatsik Mihály, uradalmi erdőmester	5 ”
Toszt Gyula, m. k. osztálytanácsos	5 ”
Balás Vincze, m. k. főerdész	5 ”
Fikker Béla, m. k. erdőmester	5 ”
Rappensberger Márton, m. k. főerdész	3 ”
Pfalz Károly, m. k. erdész	3 ”

Baiersdorf és Biach erdő- és fűrészgondnoksága	10	frtot.
Guha Károly, m. k. raktárgondnok	3	”
Győry Vilmos, m. k. erdőgyakornok	2	”
Aranyi M., fakereskedő	10	”
Deutsch A. és fia fakereskedő	5	”
Guttmann S. H., fakereskedő	10	”
Uray Bódog, m. k. közalap. raktárgondnok	5	”
A mult füzetekben közölt adományokkal együtt eddig befolyt készpénzben összesen	256	frt.
Magyar földhitelintézeti záloglevélben	100	”
A „Pest-Loyd részlet kötvényében“	100	”

Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1877. szeptember-hóban.)

Friss Ferencz, urad. körvadász 8 frt; Kocsy János, m. k. kat. erdőbecslő 10 frt; Geiszler József, m. k. főerdész 16 frt; Lászlóffy Gábor, m. k. erdőgyakornok 8 frt; Ihrig Vilmos, m. k. közalap. erdőmester 8 frt; id. Császkóczy Mihály, m. k. erdőmester 8 frt; Feueregger Imre, m. k. h. főerdész 8 frt; Dőry József, m. k. számvizsgáló 8 frt; Halmay Ágoston, m. kir. nyug. erdőtanácsos 8 frt; Laitner Elek, m. k. erdőrendező 8 frt; Roxer Vilmos, m. k. kat. erdőbecslő felügyelő 8 frt; Cornidesz Boldizsár, m. k. kat. erdőbecslő 8 frt; Huttner N. főerdész 5 frt; Melts Vincze, m. k. kat. erdőbecslő 8 frt; Papi Balog Péter, gazd. egyes. titkár 10 frt; M. k. erdőhivatal Fehértemplomban 7 frt 15 kr; Gelinek Tivadar, m. k. erdőrendező 8 frt; Arcz Károly, m. k. pénzt. ellenőr 8 frt; Havas János, urad. főerdész 8 frt; Murgás János, urad. főerdész 8 frt; Palkovich Károly, erdőakadémikus 8 frt; Papp Ferencz, alerdész 8 frt; Kellner György, m. kir. erdőbecslő 5 frt; Kákossy László, erdősz. 8 frt; Harcz er

Antal, m. k. erdőmester 8 frt; Neuschloss J. és fiai, fakereskedők 4 frt; Ágotha Lajos, m. k. számtiszt 4 frt; Ó-budai m. k. urad. pénztár 23 frt; Peller Ferencz, m. k. főerdész 8 frt; Pischl Pál, m. k. erdész (Zalathnán) 13 frt; Stolcz József, m. k. erdész 13 frt; Biebel János, fakereskedő 8 frt; Kürthy Géza, m. k. erdész 8 frt; Halperth Náthán, fakereskedő 8 frt; Niehold János, erdész 8 frt; Vágner János, urad. erdész 8 frt; Ciemenszky Benő, m. k. erdőbecslő 3 frt; Zverina József, urad. főerdész 8 frt; Eck Ferencz, m. k. erdőmester 16 frt; Steyrer József, m. k. erdőmester 8 frt; Kozelka Pál, m. k. főerdész 8 frt; Závodnik István, uradalmi erdész 8 frt; Bereczky Sándor, kápt. erdőbíró 8 frt; Sulyok Zoltán, földbirtokos 8 frt; Herczog Gyula, famester 8 frt; Zachar József, Coburg hercegi erdőbíró 16 frt; Fleischer János, m. k. erdész 8 frt; Selmeczi akad. általános társaság 4 frt; Riedl Ödön, erdőmester 8 frt; Nozdrovitzky Miklós, erdőmester 8 frt; Bheár Frigyes és társa, fakereskedők 8 frt; Schleisner és Braun B. fakereskedők 8 frt; Paulinyi János, m. k. erdész 16 frt; Polák Hermil, k. erdész 16 frt; Penszl Antal, katast. erdőbecslő 8 frt; Csik Gyula, püspöki erdész 2 frt 20 kr; b. Ghilányi László, földbirtokos 8 frt; Szönyey István, erdőgondnok 8 frt; b. Beust Ödön, földbirtokos 5 frt; b. Kemény Kálmán, földbirtokos 8 frt; Stengl Gusztáv, m. k. erdész 8 frt; Mess Alajos, közerdész 8 frt; Csanády káptalan 7 frt 15 kr; Szabotovits Adolf, m. kir. erdész 8 frt; Faller Károly, kir. erdőmester 8 frt; Liebus J. B. főerdész 8 frt; Máhr Károly, erdőmester 8 frt; gr. Batthány Lajosné 10 frt; Stein Lajos, jószágigazg. 13 frt; Diener Mór, fakereskedő 5 frt; Fülöp Lajos, m. k. erdész 5 frt; Hudák Lajos, m. kir. erdőgyakornok 8 frt; Wallentsik József, erdész 8 frt; Odor Ignác, erdész 8 frt; Ságghy Kálmán, m. k. erdőbecslő 8 frt; Borszéký Samu, m. k. ministeri titkár 8 frt; M. kir. főerdőhivatal Ungvárt 11 frt 40 kr; Milutinovits és fiai, fakereskedők 8 frt; Gräber Miklós, földbirtokos 7 frt 50 kr; Trauer Gusztáv, m. kir. erdész

8 frt; Kermopotich Nándor, m. k. erdész 8 frt; Klein Ödön, m. k. erdőrendező 8 frt; Koreny Gyula, urad. erdész 3 frt; Prorok Kajetán, m. k. erdész 8 frt; Benedek György, m. k. kat. erdőbecslő 8 frt; Groedel testvérek, fakereskedők 8 frt; Fejér Lajos, m. k. erdész 16 frt; m. k. erdőhivatal Lippán 16 frt 20 kr; gr. Pálffy János, földbirtokos 15 frt; Prély István, ügyvéd 5 frt; Inkey József, földbirtokos 10 frt; Pulvermacher Gusztáv, M. k. erdőrendező 8 frt; Wisoky Gusztáv, m. k. erdész 5 frt; M. kir. adóhivatal M.-Szigeten 9 frt 50 kr; báró Majthényi László, földbirtokos 5 frt; Németujvári főerdőhivatal 8 frt; Matzon Ede, k. erdész 8 frt; Herczeg Pálffy Antal 10 frt; Peitler Antal, váci püspök ö excja 10 frt; Kóhn Nátán, terménykereskedő 5 frt; báró Bánhidy Béla, földbirtokos 5 frt; Lokcsánszky Flóris, urad. erdész 8 frt; Kubicsek Károly, m. kir. postamester 8 frt; Blaschek Ede, k. erdőfelügyelő 45 frt; Syllaba Ernő, urad. erdőmester 8 frt; báró Bánffy Zoltán, földbirtokos 8 frt.

Szerkesztői üzenetek.

Fatermési és növekvési táblák felállítására törzselemzések és közvetlenül kipuhatott fatömegek alapján. Becses és tartalmas munka, mely irójának becsületére válik; csak azt sajnáljuk, hogy lapunk teréhez mérten kissé bő terjedelemmel bír, mely oknál fogva közlését is csak a jövő évben teljesíthetjük, s ekkor is kénytelenek leszünk rajta némi rövidítéseket tenni.

Életmentő-e a dér. Ezt is közöljük, ha lehet még ez évben, mint kétségkívül érdekes és tanulmányozásra méltó értekezést, bár hosszúsága szintén szükségessé tesz némi rövidítést. Általában pedig ajánlanók t. munkatársainknak, hogy közleményeiket a megengedhetőnek határai között lehetőleg rövidre szabják, mert túlhosszu közlemények a lap tartalmában a különféle igények szempontjából szükséges változatosságot gátolják, s mert más szerzők számára is szükséges tért engedni.

Rovar-küldemény. Önnek igaza van, a küldött lepke Ph. bomb. dispar; a VII. számu hasznos bogárka pedig 5 pöttös böde Coccynella 5 punctata, mely ugy maga, mint alakja a kártékony rovarok pusztításáért teljes kiméletet érdemel.

Bustyaházára és Káránbesre. A barátságos megemlékezésekért legszíveleyesb köszönetünket küldjük.

Fenyőszú 345. Lásd lapunk VI. füzetének Különféléit.

A vaddisznóállomány sikeres apasztásának ideje és módja. Lapunk jövő füzetében fog megjelenni.

Felkarolandó-e honunkban is a polgári lövészügy. A mint terünk engedi közölni fogjuk, sajnáljuk azonban, hogy a küldött gazdasági közlemény számunkra későn érkezett, miután hasonló leírást már előbből birunk, s még ezt is csak később közölhetjük.

Hirdetmény-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1877. évi X. füzetéhez.

 Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Lefaucheux Doppelflinten mit Drahtläufen von fl. 25 aufwärts.

Lancaster „ „ „ „ „ 30 „

Hinterlader Scheibenbüchsen **Werndl** „ „ 54 „

Tiroler Schützenhüte und Loden liefert die Gewehrfabrik von

Johann Peterlongo in Insbruck.

(Spezielle Preislisten gratis.)

4

A legjobb

felette czélszerű és legszebb kiállítású

vadászkabátokat,

melyek utazási czélokra is megfelelnek,

ajánlja

KLEIN D., uriruha-üzlete,

Budapesten, Dörötya - utca, 7-dik szám.

1 vadászkabát legjobb stájer lodenből 17 frt.

1 ugyanolyan, téli használatra, melegen béelve . . . 22 „

U. I. A megjelölt kabátok a t. cz. közönség által nagy tetszéssel fogadtattak.

F e l a d á s i h í r d e t m é n y .

Az alulirt m. k. jószágigazgatóság részéről közhírré tétetik, miszerint a doroszlói erdőhivatal kerületéhez tartozó, alább nevezett vágások a kitűzött helyen és időben nyilvános árverésen felsőbb jóváhagyás fenntartásával a legtöbbet ígérőnek oly megjegyzéssel fognak eladatni, hogy a jóváhagyás leérkezése és az árverési feltételek teljesítése után a vágás azonnal által fog adatni.

A pagony	A határ	A v á g á s				kikalkítási becsár o. ért.	A reggeli 9 óraker megtartandó árverés helye és ideje
m e g n e v e z é s e			tér fogata csatst. hollakban	összes fatömeg becsüje	fa n e m e	frt	
Bezdan	Bezdan	C. és B. tagbéli 1878-iki vágás egészben	18. ³⁰	871. ¹⁶	Cser és tölgy	1464	} Bezdáni erdőgond- nokságnál f. é. ok- tóber-hó 17-én. a helyszínén f. é. o. t. 16.
"	"	" " " "	18	2323	" " "	3425	
"	Monostorszeg	Kurják nevű " " "	76. ⁵⁰	2700	nyár és fűzfa	1565	
Apatin	Prg.-Szt.-Iván	Junakovics R. oszt. " " " 3 részletben	34. ⁰⁰	7108. ⁵⁵	cser és tölgy	14577	
"	Apatin	Grabovác nevű B. B. osztg. 1877. vágás maradványai	.	.	" " "	3561	
"	"	Kandle nevű 1878-ki vágás maradványai	53	2847	nyár és fűzfa	2001	
Bogojeva	Bogojeva	Alsó erdő B. tagbéli 1878. évi vág. maradv.	21	2160	cser és tölgy	3446	
"	Karavukova	Felső " J. " " " "	15. ²⁰	2300	tölgy és szilfa	3156	
"	Szonta	Sibovác 1878-ik évi vágás maradványai	38. ⁵²	1830	tölgy, szil- és gyümölcsfa	2562	
"	"	Besterment nevű 1878. évi vág. maradv.	54. ⁵⁰	2376	nyár és fűzfa	1440	
Palánka	Bukin	Iármás határ nevű M. N. tagbéli 1878. vágás maradv.	35	7054	tölgy, gyertyán és cser	8007	
"	Plavna	Branyák nevű 1878-ik vágás maradv.	31. ⁷³	5906	" " "	6574	
"	"	Butykovác " 1875. vágás 9600 törzs m.	72	5283	nyár és fűzfa	2381	
"	"	" " 1876. " 4000 " "	30	2792	" " "	1131 47	
"	"	" " 1877. " 4000 " "	30	2792	" " "	1508 98	
"	"	" " 1878. " 2500 " "	30	2380	" " "	1541 84	
"	Uj-Palánka	Gajamundra I. V. osztg. 1878. évi vág. m.	22. ⁵⁴	5033	tölgy	7729	
"	"	Gajamundra I. V. osztg. 1877. vág. mar. 20 részletb.	17. ⁴⁴	3561	"	5966	
Bogojeva	Doroszló	G. osztg. 1878. vágás 19 részletben	12	630. ¹⁶	cser és tölgy	1107	} a helyszínén f. é. október 12. hosszúmegei erdővédi lakban f. é. okt. 16.

E versenyben résztvenni kívánók felhivatnak, a kitűzött helyen és időben 10% bántpénzzel ellátva megjelenni, zárt írásbeli 50 kros bélyeggel és 10% bántpénzzel ellátott s minden vágásról külön szóló ajánlatok, melyekben a felajánlott vételár tisztán olvasható szám és betűkkel írva, s benne megemlíttve legyen, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri és magát azoknak feltétlenül aláveti, az árverés megkezdéséig egyedül az árverelő bizottságnál fogadtatnak el. — Utőajánlatok figyelembe nem vétetnek. — Az árverési feltételek a doroszlói m. k. erdőhivatalnál és az egyes erdészeknél betekinthetők.

Zomborban, 1877. szeptember-hó 18.

Magyar kir. jószágigazgatóság.